ΕΤΟΣ Ζ΄. Ἐκδίδεται τῇ 1/13 καὶ 15/27 ἑκάστου μηνός. Ἐν ΛΕΙΨΙΑι τῇ 15/27 Ὀκτωβρίου 1888 Τιμὴ ἐτησία προπληρωμένη εἰς χρυσόν. Φράγκ. 40. Μάρκ. 32. Ῥούβλ. 16. ΑΡ. 168.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΚΑΙ Η ΒΑΣΙΛΙΣΣΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ.

Ἡ εἰκοσιπενταετηρὶς τῆς ἐν τῷ θρόνῳ ἀναβάσεως Γεωργίου τοῦ Α΄. βασιλέως τῶν Ἑλλήνων. — Ἡ μνηστεία τοῦ Διαδόχου Κωνσταντίνου. — Εὐδία μετὰ θύελλαν. Μετάφρ. τοῦ Ἀγγλικοῦ μυθιστορήματος Called back τοῦ Conway ὑπὸ τῆς δεσποινίδος Σοφίας Εὐαγ. Βαλτατζῆ. (Συνέχεια.) — Μία ἀποκάλυψις. Δίηγημα. (Τέλος.) — Βίκτωρ Οὐγκώ. Ἐκ τῶν τοῦ E. De Amicis. (Συνέχεια.) — Ἡ ἐσφαλμένη ἰδέα περὶ τῶν διανοητικῶν καὶ σωματικῶν τῶν γυναικῶν δυνάμεων.

ΕΙΚΟΝΕΣ.

Ὁ βασιλεὺς καὶ ἡ βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων. — Τὰ ἐν Ἀθήναις βασιλικὰ ἀνάκτορα. — Ὁ διάδοχος τῆς Ἑλλάδος Κωνσταντῖνος — Ἡ βασιλόπαις Ἀλεξάνδρα. — Ὁ διάδοχος τῆς Ἑλλάδος Κωνσταντῖνος καὶ ἡ μνηστὴ αὐτοῦ πριγκήπισσα τῆς Γερμανίας Σοφία. — Ἡ ἐν Ἀθήναις πλατεῖα τοῦ Συντάγματος. — Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος. — Ὁ βασιλόπαις Γεώργιος. — Ἡ βασιλικὴ οἰκογένεια τῆς Ἑλλάδος. — Ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος (κατὰ τὴν ἐν Δειψίᾳ διαμονήν του). — Ὁ διάδοχος Κωνσταντῖνος καὶ ὁ βασιλόπαις Γεώργιος (ἐν στολῇ μαθητῶν τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων).

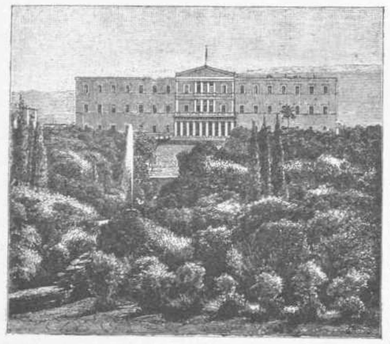

ΤΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΒΑΣΙΛΙΚΑ ΑΝΑΚΤΟΡΑ.

Η ΕΙΚΟΣΙΠΕΝΤΑΕΤΗΡΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣ ΤΟΝ ΘΡΟΝΟΝ ΑΝΑΒΑΣΕΩΣ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΟΥ Α΄.

βασιλέως τῶν Ἑλλήνων.

(Μετὰ εἰκόνος.)

ΕΙΚΟΣΙ καὶ πέντε συμπληροῦνται ἐφέτος ἔτη, ἀφ' ὅτου ὁ λαοφιλὴς ἡμῶν βασιλεὺς Γεώργιος ὁ Α΄., ὑπὸ τῆς Β΄. ἐν Ἀθήναις γενικῆς Συνελεύσεως ἐκλεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων, ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν θρόνον, ὃν μέχρι σήμερον κατέχει πρὸς δόξαν καὶ κλέος σύμπαντος τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος, υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Δανίας Χριστιανοῦ τοῦ Θ΄., κατῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα νεώτατος πήν ἡλικίαν, μόλις δεκαοκταετής, ὡς γεννηθεὶς ἐν ἔτει 1845, καὶ ἐγένετο δεκτὸς μετὰ μεγάλου ἐνθουσιασμοῦ. Οἱ ἐν Ἀθήναις κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν διαμένοντες ἦσαν μάρτυρες τῆς συγκινήσεως καὶ ἀγαλλιάσεως πάντων ἐπὶ τῇ θέᾳ τοῦ νεαροῦ βασιλόπαιδος, ὅστις ἐκλήθη νὰ βασιλεύσῃ ἐπὶ τοῦ ἐνδοξοτέρου λαοῦ τῆς ὑφηλίου. Ἦσαν ἡμέραι ὡραῖαι ἐκεῖναι τοῦ Ὀκτωβρίου 1863, ὅτε τὰ πυροβόλα κροτοῦντα ὑπὸ τὸν γλαυκὸν τῶν Ἀθηνῶν οὐρανόν, οἱ ἦχοι τῶν κωδώνων καὶ αἱ ζητωκραυγαί, αἱ ἐκ μυρίων στομάτων ἐκπεμπόμεναι, ἀνήγγειλον τὴν ἔλευσιν τοῦ λαοποθήτου ἄρχοντος· ἦσαν ἡμέραι ἐκεῖναι, καθ' ἃς πάντες λησμονοῦντες θλιβερὸν παρελθὸν ἠτένιζον πλήρεις ἐλπίδων πρὸς τὸ μέλλον.

"Ἡ ἰσχύς μου ἐν τῇ ἀγάπῃ τοῦ λαοῦ μου", εἶπεν ὁ νέος ἡγεμὼν ἅμα πατήσας τὸ ἱερὸν τῆς Ἑλλάδος ἔδαφος, καὶ ἡ ἀξιοπρεπὴς αὕτη καὶ ὄντως βασιλικὴ ῥῆσις ὑπῆρξεν ἔκτοτε ὁ γνώμων αὐτοῦ. Καὶ πράγματι εὐδαίμονες οἱ ἄρχοντες, οἱ βασιζόμενοι ἐπὶ τὴν ἀγάπην τῶν ἀρχομένων· ἡ ἰσχὺς αὐτῶν εἶναι στερεωτέρα τῆς ἰσχύος, τῆς βασιζομένης ἐπὶ λογχῶν καὶ τηλεβόλων.

Ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα νέος ἔτι καὶ ἄπειρος, ἀλλ' εὗρεν ἀμέσως ἐκ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς ἐν Ἑλλάδι διαμονῆς του ἄνδρας πείρας καὶ ἱκανότητος περιστοιχίζοντας τὸν θρόνον αὐτοῦ, ἄνδρας ἐξησκημένους εἰς τὴν τέχνην τοῦ διοικεῖν· εὗρεν Ἕλληνας, ὧν ἡ καρδία ἐφλέγετο ὑπὸ τοῦ πρὸς τὴν πατρίδα ἔρωτος. Ἅμα εἰσελθὼν εἰς τὸ ἀνάκτορόν του ὁ βασιλεὺς εἶδεν ἐνώπιόν του τὸν ἔνδοξον ναύαρχον Κωνσταντῖνον Κανάρην, τὸν ἥρωα ἐκεῖνον τῆς θαλάσσης, οὗ τὸ ὄνομα ἐπλήρου τὴν ὑφήλιον· εὗρε τὸν Ἀλέξανδρον Μαυροκορδάτον, τὸν ἥρωα τοῦ Μεσολογγίου καὶ ἀρχαῖον τῆς Ἑλλάδος διοικητήν, τὸν Σπυρίδωνα Τρικούπην, τὸν πεπειραμένον καὶ σεβαστὸν ἄνδρα, ὅστις καὶ ὡς ἱστορικὸς καὶ ὡς διπλωμάτης καὶ ὡς ποιητὴς διαπρέπει ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τὸν δραστήριον Δημήτριον Βούλγαρην, τὸν εὐγενῆ τῆς Ὕδρας γόνον, τὸν Ἀλέξανδρον Κουμουνδοῦρον, τὸν ἐξησκημένον πολιτευτήν, τὸν Ἐπαμεινώνδαν Δεληγεώργην, τὸν ζωηρὸν καὶ εὐφυέστατον ῥήτορα καὶ πολιτικόν· εὗρε πολιότριχας στρατηγούς, λείψανα ἐνδόξου ἀγῶνος, οἷς ἡ Ἑλλὰς ὤφειλε τὴν ἀναγέννησίν της. Τοιούτους ἔχων περὶ ἑαυτὸν συμβούλους ὁ βασιλεὺς Γεώργιος ἠδύνατο μετὰ πεποιθήσεως νὰ λάβῃ εἰς χεῖράς του τὸ σκῆπτρον.

Ἐν ἔτει 1867 ὁ βασιλεὺς ἐνυμφεύθη ἐν Πετρουπόλει τὴν θυγατέρα τοῦ μεγάλου δουκὸς τῆς Ῥωσσίας Κωνσταντίνου Ὄλγαν, ἡγεμονίδα πεπροικισμένην δι' ὅλως ἐξόχων προτερημάτων, καὶ ἐν μηνὶ Ὀκτωβρίῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους τὸ σεπτὸν βασιλικὸν ζεῦγος κατῆλθεν εἰς Ἀθήνας, φαιδρῶς τότε πανηγυρισάσας τὴν ἔλευσιν ταύτην καὶ ὑποδεξαμένας τοὺς βασιλεῖς ἐν ἀκρατήτῳ ἐνθουσιασμῷ.

Δὲν παρῆλθεν ἔτος καὶ ἡ Ἑλλὰς ηὐτύχησε νὰ χαιρετίσῃ τὸν πρῶτον τοῦ θρόνου διάδοχον, τὸν λαοπόθητον Κωνσταντῖνον, γεννηθέντα ἐν Ἀθήναις τῇ 18 Ἰουλίου 1868, ὅστις ἤδη κηρυχθεὶς ἐνῆλιξ προπαρασκευάζεται διὰ τὸν ὑψηλὸν αὐτοῦ προορισμόν. Ἐσχάτως ὁ Διάδοχος ἐμνηστεύσατο ἐν Βερολίνῳ τὴν πριγκήπισσαν Σοφίαν, τριτότοκον θυγατέρα τοῦ ἀειμνήστου αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας Φριδερίκου τοῦ Γ΄., οὗ ἡ μακρὰ ἀσθένεια καὶ ὁ πρόωρος θάνατος κατέθλιψαν πάντας, καὶ ἀδελφὴν τοῦ βασιλεύοντος αὐτοκράτορος Γουλιέλμου τοῦ Β΄. Ἡ νεαρὰ ἡγεμονὶς ἄγει τὸ 18ον τῆς ἡλικίας της ἔτος.

Τῷ 1869 ἐγεννήθη ὁ βασιλόπαις Γεώργιος, ὁ μέλλων τῆς Ἑλλάδος ναύαρχος, ὅστις ἤδη συμπληροῖ ἐν τῇ ὀυτικῇ Εὐρώπῃ τὰς ναυτικὰς αὐτοῦ σπουδάς. Εἶτα ἐγεννήθησαν οἱ βασιλόπαιδες Ἀλεξάνδρα, Νικόλαος, Μαρία, Ἀνδρέας καὶ ὁ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐν Πετρουπόλει γεννηθεὶς βασιλόπαις Χριστοφόρος. Ἡ βασιλόπαις Ὄλγα, γεννηθεῖσα καὶ αὕτη ἐν Ἀθήναις, ἀπεβίωσεν ἐν βρεφικῇ ἡλικίᾳ καὶ ἐτάφη ἐν τῇ ἐν Δεκελείᾳ βασιλικῇ ἐπαύλει.

Τοιαύτη ἡ βασιλικὴ τῆς Ἑλλάδος οἰκογένεια, ἀξιοζήλευτος κατὰ πάντα καὶ πλήρης ὅλων τῶν προτερημάτων, τὰ ὁποῖα καθιστῶσιν ἀληθῶς σεβαστοὺς τοὺς ἄρχοντας. Ἀπὸ καρδίας εὐχόμεθα ὅπως ἡ εὐδαιμονία αὕτη τῆς βασιλικῆς τῆς Ἑλλάδος οἰκογενείας διαρκέσῃ ἐπὶ μακρὸν πρὸς εὐημερίαν καὶ δόξαν τῆς φίλης ἡμῶν πατρίδος.*)

Η ΜΝΗΣΤΕΙΑ τοῦ ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.

(Μετὰ εἰκόνος.)

πριγκήπισσα Σοφία (Δωροθέα, Ἀλίκη) τῆς Πρωσσίας, ἣν ἐμνηστεύσατο ἐν Βερολίνῳ ὁ διάδοχος τοῦ Ἑλληνικοῦ θρόνου Κωνσταντῖνος, ἐγεννήθη τῇ 2/14 Ἰουνίου 1870 ἐν Βερολίνῳ. Ἡ μέλλουσα βασίλισσα τῶν Ἑλλήνων φέρει τρία ὀνόματα, τὰ ὁποῖα ἀντιπροσωπεύουσιν ἐν τῇ γερμανικῇ ἱστορίᾳ τὴν Πίστιν (ἡ φιλόσοφος βασίλισσα Σοφία τῆς Πρωσσίας), τὴν Ἐλπίδα (ἡ δραστηρία Δωροθέα, σύζυγος τοῦ ἐκλέκτορος τῆς Βρανδεμβούργης) καὶ τὴν Ἀγάπην (ἡ μεγάλη δούκισσα τῆς Ἕσσης Ἀλίκη, ἥτις, ὡς γνωστόν, ἐγένετο πρόωρον θῦμα τῆς μητρικῆς αὐτῆς ἀγάπης, περιποιουμένη τὰ ἐκ διφθερίτιδος πάσχοντα τέκνα της). Πρὸς τούτοις εἶναι ἡ πριγκήπισσα Σοφία "τέκνον τοῦ μεγάλου ἔτους", διότι περὶ τὸ λίκνον αὐτῆς ἠκούοντο τὰ ᾄσματα τὰ ὑμνοῦντα τὴν δόξαν τοῦ ἥρωος πατρός της, τοῦ τότε πρίγκηπος διαδόχου τῆς Πρωσσίας, καὶ κατόπιν αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, Φριδερίκου τοῦ Γ΄. Ἡ πρώτη αὐτῆς παιδαγωγὸς ὑπῆρξεν Ἀγγλὶς λογία, ἣν ἀπέστειλεν ἐκ Λονδίνου αὐτὴ ἡ μάμμη της, ἡ βασίλισσα Βικτωρία. Ἰδίως ἀγαπᾶται ἡ νεαρὰ πριγκήπισσα ὑπὸ τῆς ἐκ πατρὸς μάμμης της, τῆς γραίας αὐτοκρατείρας Αὐγούστης, ἥτις τῇ ἐνέπνευσε τὸ θρησκευτικὸν αἴσθημα καὶ τὴν πρὸς τὴν ἀγαθοεργίαν τάσιν. Ἐνωρὶς ἀνεπτύχθη παρ' αὐτῇ καὶ ἡ κλίσις πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν καὶ πρὸς τὴν ζωγραφικήν. Ὁ γέρων αὐτοκράτωρ τῆς Γερμανίας Γουλιέλμος τὴν ὠνόμαζε "τὴν μικρὰν σοφίαν μας". Συνεπείᾳ τῆς δεινῆς νόσου τοῦ πατρός της καὶ τοῦ τραγικοῦ αὐτοῦ θανάτου ὁ χαρακτὴρ αὐτῆς ἀπέκτησε μελαγχολικόν τι. Ἡ μνηστεία αὐτῆς μετὰ τοῦ ἱπποτικοῦ διαδόχου Κωνσταντίνου ἐγένετο τῇ συγκαταθέσει καὶ τοῦ πάππου της καὶ τοῦ πατρός της, ὅστις ὀλίγας ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου αὐτοῦ τῇ εἶπεν ἐν βαθείᾳ συγκινήσει· "Ἔσο πάντοτε καλὴ καὶ εὐσεβής, ὅσῳ ἦσο μέχρι τοῦδε." Εἰς τὰς ὥρας τῆς δεινῆς δοκιμασίας τῆς προσφιλοῦς θυγατρός, ὅτε περὶ τὸ φέρετρον τοῦ μάρτυρος ἐπὶ τοῦ θρόνου ἵστατο κλαίουσα ἅπασα ἡ Γερμανία, εὑρίσκετο παρ' αὐτῇ ὁ μέλλων μνηστήρ της, ὅστις ὑπῆρξεν εἷς τῶν θαυμαστῶν τοῦ ἀποθανόντος. Ἡ κοινὴ λύπη ἤνωσεν ἔτι στενότερον τὰς δύο ταύτας νεαρὰς καρδίας.

Ὁ "Ἕσπερος" εὔχεται θερμῶς ὑπὲρ τῆς εὐημερίας τῶν μελλόντων τῆς Ἑλλάδος βασιλέων, ὅπως καὶ τὸ Ἔθνος προσδεύσῃ καὶ ἴδῃ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν πόθων πάσης ἑλληνικῆς καρδίας!

*) Λυποῦμεθα ὅτι ἕνεκα τῆς μεταφορᾶς τῆς ἐκδόσεως τοῦ "Ἑσπέρου" εἰς Ἀθήνας δὲν ἠδυνήθημεν, ὅπως ἐποθοῦμεν, νὰ πανηγυρίσωμεν ὅλως ἐξαιρετικῶς τὴν ἐπίσημον ταύτην τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἑορτήν.

Σ. τ. Δ.

ΕΥΔΙΑ ΜΕΤΑ ΘΥΕΛΛΑΝ.

Μετάφρασις τοῦ Ἀγγλικοῦ μυθιστορήματος Called back τοῦ Conway

ὑπὸ

τῆς δεσποινίδος Σοφίας Εὐαγ. Βαλτατζῆ.

(Συνέχεια.)

ΣΩΣ ἦτο χειρότερος ἀφ' ὅ,τι ἐφαίνετο, ὅλως ἦτο περίφοβος διὰ τὴν συμμετοχήν του εἰς τὴν ὑπόθεσιν. Ἄλλως τε τὸ ἔγκλημα ὅπερ εἶχε σχεδιάσει ἦτο ἐπίσης ἀποτρόπαιον ὡς αὐτό, καὶ ἐὰν ἡ ἀλήθεια ἐγένετο γνωστὴ ὡς πρὸς τὴν ὑπεξαίρεσιν τῆς παρακαταθήκης, ἥτις τῷ ἦτο ἐμπεπιστευμένη, οὐδεὶς ἔνορκος ἠδύνατο νὰ τὸν ἀθῳώσῃ. Ἴσως καὶ ὁ Πετρὸφ καὶ ἐκεῖνος ἐθεώρει τὸν ἀνθρώπινον βίον ὡς ἀσήμαντον πρᾶγμα, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι αἱ χεῖρές των δὲν ἦσαν ἀμίαντοι πολιτικῶν δολοφονιῶν. Πεπεισμένοι ὅτι ἐνώπιον τῆς δικαιοσύνης δὲν εἶχον τίποτε νὰ ἐλπίσωσι, συνεφώνησαν μὲ τὸν Μάκαρην, ἔπραξαν πᾶν τὸ δυνατὸν ὅπως ἐμποδίσωσι τὰς ἐρεύνας καὶ κρύψωσι τὰ ἴχνη τοῦ ἐγκλήματος. Ἔκτοτε δὲν ὑπῆρχε πλέον διαφορὰ μεταξὺ αὐτῶν τῶν τριῶν ἀνθρώπων ὡς πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς ἐνοχῆς.

Τώρα ἐπειδὴ ἐβάδιζον ἐκ συμφώνου, ἡ ἐπιτυχία δὲν τοῖς ἐφαίνετο πλέον ἀμφίβολος. Ἡ Ἀννέτα ἐμυήθη ἀναγκαστικῶς εἰς τὰς πράξεις των καὶ ὅλως ἀφωσιωμένη εἰς τὸν Κένερην, ἤθελε πρὸς χάριν τοῦ κυρίου της λάβει μέρος εἰς ὅλα τὰ ἐγκλήματα.

Τὸ πρώτιστον ἦτο νὰ ἀπαλλαγῶσιν ἐμοῦ. Ὁ Πετρόφ (διότι ὁ Κένερης δὲν ἤθελεν νὰ μὲ ἐγκαταλείψῃ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ Μάκαρη) ἐξῆλθεν καὶ εὗρεν ὄχημα, καὶ μὲ καλὴν ἀμοιβήν, ὁ ἁμαξηλάτης παρεδέχθη νὰ τῷ ἀφήσῃ τὸ ὄχημα διὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν· ἦτο ἀκόμη νὺξ ὥστε εὐκόλως καὶ χωρὶς νὰ τὸ παρατηρήσῃ τις ἠδύνατο νὰ μὲ θέσωσι ἀναίσθητον ὡς ἤμην ἐν τῇ ἁμάξῃ.

Ὁ Πετρὸφ μ' ἔφερε καὶ μὲ ἀφῆκεν εἰς ὁδὸν ἀπομεμακρυσμένην ἀπέχουσαν πολὺ ἐκεῖθεν, ἔπειτα δὲ ἐπιστρέψας παρέδωκε τὴν ἅμαξαν εἰς τὸν ἰδιοκτήτην καὶ ἐπῆγεν εἰς συνάντησιν τῶν συναδέλφων του.

Ὅσον διὰ τὴν Παυλίναν, αἱ οἰμωγαί της ἐσίγησαν ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ἔκειτο εἰς λήθαργον. Αὐτὴ ἦτο διὰ τοὺς περιστοιχίζοντας αὐτὴν ὁ κυριώτερος κίνδυνος. Μέχρι τῆς στιγμῆς καθ' ἣν θ' ἀνελάμβανεν τὰς αἰσθήσεις της, ἄλλο δὲν ἠδύνατο νὰ γίνῃ παρὰ νὰ τὴν μεταφέρωσι εἰς τὸ δωμάτιόν της, νὰ μείνῃ ἐκεῖ ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τῆς Ἀννέτας καὶ ὅταν ἀφυπνισθῇ νὰ σκεφθῶσι περὶ τῶν ληφθησομένων μέτρων ὡς πρὸς αὐτήν. Τὸ κατεπεῖγον ἦτο ν' ἀπαλλαγῶσιν τοῦ πτώματος τοῦ Ἀντωνίου· διάφορα μέσα ἐπροτάθησαν καὶ συνεζητήθησαν, τέλος μετεχειρίσθησαν ἓν τοῦ ὁποίου ἡ ἄκρα θρασύτης ἔδιδεν ἐλπίδα ἐπιτυχίας· αἱ δυσκολίαι τῆς θέσεώς των ἠνάγκασαν τοὺς ἐνόχους νὰ διακινδυνεύσωσι τολμηρὸν πραξικόπημα.

Τὴν ἐπαύριον ἐστάλη ἐπιστολὴ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἀντωνίου, ἐν ᾗ ἐλέγετο ὅτι ὁ κύριος Μάρκ ἠσθένησε βαρέως τὴν νύκτα καὶ ὅτι ἦτο εἰς τοῦ θείου του, ὅπως ἐμποδισθῇ πᾶσα ἔρευνα.

Ἐν τῷ μεταξύ, τὸ σῶμα τοῦ ἀτυχοῦς νέου ἐτοποθετήθη μετὰ δεξιότητος εἰς τρόπον ὥστε νὰ φαίνεται φυσικὸς ὁ θάνατος. Ἔπλασαν ψευδὲς πιστοποιητικὸν ἰατροῦ.

Ὁ Κένερης δὲν εἶπεν πῶς κατώρθωσε νὰ τὸ λάβῃ, ἀλλὰ βεβαίως ἐκεῖνος ὅστις τὸ ἔδωκεν ἠγνόει τὸν σκοπόν. Φέρετρον καὶ ξύλινον κιβώτιον ἐκ κυπαρίσσου παρηγγέλθησαν εἴς τινα ἐργολάβον τῶν ἐπικηδείων πομπῶν διὰ τὴν ἀκόλουθον νύκτα.

Τὸ σῶμα ἐτέθη ἐν αὐτῷ ἁπλῶς ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ Κένερη ἄνευ τῶν συνήθων διατυπώσεων, καὶ αἰτίᾳ τῆς ἐλλείψεως αὐτῶν ἦτο, ὡς ἔλεγεν, ὅτι τὰ πάντα ἐγένοντο προσωρινῶς, διότι ἐπρόκειτο τὸ σῶμα νὰ σταλῇ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρὸς ἐνταφιασμόν.

Ὁ τὰ τῆς κηδείας ἐπιφορτισμένος ἠπόρησεν ὀλίγον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐπληρώθη γενναίως δὲν εἶπε τίποτε, ἔπειτα τῇ βοηθείᾳ ψευδῶν πιστοποιητικῶν αἱ δέουσαι ἐγένοντο διατυπώσεις καὶ δύο ἡμέρας βραδύτερον οἱ τρεῖς ἄνθρωποι μελανειμονοῦντες διευθύνοντο πρὸς τὴν Ἰταλίαν μὲ τὸ σῶμα τοῦ θύματός των.

Οὐδὲν πρόσκομμα ἐμπόδιζε τὰ περαιτέρω διότι οὐδεμίαν ὑποψίαν ἠδύνατο νὰ διεγείρωσι οἱ τρόποι των ἢ τὸ περιστατικόν. Συνώδευσαν τὸ φέρετρον μέχρι τῆς πόλεως ὅπου ἡ μήτηρ τοῦ Ἀντωνίου εἶχεν ἀποθάνει, ἔθαψαν τὸν υἱὸν πλησίον τῆς μητρὸς καὶ ἔγραψαν ἐπὶ τοῦ τάφου τὸ ὄνομά του καὶ τὴν ἡμερομηνίαν τοῦ θανάτου του.

Τότε ὡς μόνη ἀνησυχία τοῖς ἔμενε ἡ Παυλίνα.

Ἀλλὰ ματαία ἦτο καὶ αὐτή, ἐπειδὴ μόλις ἡ Παυλίνα ἐπανῆλθε εἰς ἑαυτὴν καὶ ἡ Ἀννέτα ἐνόησεν ἀμέσως τὴν μεταβολὴν ἥτις ἐπῆλθεν εἰς τὴν κατάστασίν της. Δὲν εἶπε λέξιν περὶ τῆς τρομερᾶς σκηνῆς εἰς ἣν παρευρέθη, δὲν ἔκαμε τὴν παραμικρὰν ἐρώτησιν. Τὸ παρελθὸν ἐξηφανίσθη ἐκ τῆς μνήμης της.

Κατὰ τὰς διαταγὰς ἃς ἔλαβεν ἡ Ἀννέτα ὠδήγησε τὸ ταχύτερον τὴν Παυλίναν πρὸς συνάντησιν τοῦ θείου της εἰς Ἰταλίαν, καὶ ὁ Κένερης ἀμέσως ἐνόησεν ὅτι τὸ ἔγκλημα ὅπερ ἀφῄρεσε τὴν ζωὴν ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, ἐξῆλειψε καὶ τὸ μνημονικὸν τῆς ἀδελφῆς.

Οὐδεμία ἔρευνα ἢ ἀναζήτησις ἐγένετο ὡς πρὸς τὸν θάνατον τοῦ Ἀντωνίου Μάρκ, ὁ Κένερης ἐξετέλεσεν μέχρι τέλους τὸ τολμηρὸν σχέδιον ὅπερ εἶχε κατὰ νοῦν. Ἐπεφόρτισεν τινὰ νὰ λάβῃ κατοχὴν τῶν ὅσων ἀνῆκον εἰς τὸν Ἀντώνιον, καὶ νὰ εἴπῃ εἰς τοὺς ἀνθρώπους τῆς οἰκίας ὅτι ἀπέθανεν εἰς τοῦ θείου του καὶ ὅτι τὸ σῶμά του μετηνέχθη εἰς Ἰταλίαν ὅπως ταφῇ πλησίον τῆς μητρός του.

Πολλοὶ φίλοι τὸν ἐλυπήθησαν ἐπί τινα χρόνον καὶ ἔπειτα δὲν ἔγινεν πλέον λόγος περὶ αὐτοῦ.

Οἱ ἔνοχοι δὲν ἤκουσαν πλέον τὸ ἐλάχιστον περὶ τοῦ τυφλοῦ καὶ οὕτω ἐνόμισαν ὅτι δὲν εἶπε τίποτε.

Ὁ καιρὸς παρήρχετο, ἀλλ' ἡ κατάστασις τῆς Παυλίνας δὲν ἠλλοιοῦτο, ἡ Ἀννέτα τὴν ἐφρόντιζεν· κατῴκησαν εἰς Τουρῖνον μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἐγένετο ἡ συνάντησις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου.

Ὁ Κένερης ὅστις δὲν εἶχεν μόνιμον κατοικίαν ἔβλεπε πολὺ ὀλίγον τὴν νέαν κόρην. Εἰς αὐτὴν ἡ παρουσία του δὲν ἐνεθύμιζεν τίποτε λυπηρόν, ἀλλ' ἐκεῖνος δὲν ἠδύνατο νὰ ὑποφέρῃ τὴν θέαν τῆς ἀνεψιᾶς του, ἥτις ἀνεπόλει εἰς τὴν μνήμην του ὅ,τι ἤθελε νὰ λησμονήσῃ.

Ἡ Παυλίνα ἐφαίνετο ὡς μὴ εὑρισκομένη εἰς Ἰταλίαν καὶ τὰ πάντα ἀπεδείκνυον ὅτι ἐπεθύμει νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἀγγλίαν· ὁ Κένερης ὅστις ἐπεθύμει νὰ τὴν ἀπομακρύνῃ συνήνεσε νὰ τὴν συνοδεύσῃ ἡ Ἀννέτα εἰς Λονδῖνον. Τὴν ἡμέραν καθ' ἣν τὸν συνήντησα εἶχε φθάσει εἰς Τουρῖνον, ὅπως προπαρασκευάσῃ τὰ πάντα διὰ τὴν ἀναχώρησιν τῆς ἀνεψιᾶς του. Τὸν συνώδευεν ὁ Μάκαρης ὅστις καίτοι μεμολυσμένος ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ ἐπιμόνως ἐζήτει πάλιν τὴν χεῖρα τῆς Παυλίνας. Ἐδίαζε τὸν Κένερην νὰ τῷ τὴν δώσῃ, ἤθελεν νὰ νυμφευθῇ τὴν νέαν ἂν καὶ ἦτο εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἐφόβισε μάλιστα τὸν Κένερην λέγων ὅτι θὰ τὴν κλέψῃ καὶ ὡρκίσθη ὅτι θὰ γίνῃ σύζυγός της. Ἐκείνη δὲν ἐνθυμεῖτο τίποτε, διατὶ λοιπὸν νὰ μὴ τὴν νυμφευθῇ; Ὁ Κένερης καίτοι μὴ αἰσθανόμενος τύψιν συνειδότος ὑπεσχώρησεν ἐνώπιον τοιούτου θράσους. Ἐὰν ἠδύνατο θὰ ἔπαυε πᾶσαν σχέσιν μὲ τὸν Μάκαρην, ἀλλ' ὑπῆρχον μεταξὺ αὐτῶν τῶν δύο ἀνθρώπων πολλὰ μυστήρια καὶ τὸ τρομερὸν αὐτὸ ἔγκλημα δὲν ἠδύνατο νὰ τοὺς χωρίσῃ. Δι' αὐτὴν τὴν αἰτίαν ὁ Κένερης ἔστειλε τὴν ἀνεψιάν του εἰς Ἀγγλίαν.

Μετὰ ταῦτα ἐπῆλθον αἱ περιστάσεις αἵτινες μὲ ἔφερον πλησίον τῆς Παυλίνας καὶ τὴν ἐζήτησα εἰς γάμον. Συναινῶν εἰς τὴν σύζευξιν ταύτην, ὁ Κένερης τὴν ἀπεμάκρυνεν οὕτω, ἀπαλλάττων ἑαυτὸν πάσης πρὸς αὐτὴν εὐθύνης καὶ συνάμα τὴν ἔθετεν μακρὰν τοῦ Μάκαρη.

Τοιουτοτρόπως ἔγινεν ὁ παράδοξός μας γάμος. Ὁ Κένερης τώρα πρὸς δικαιολόγησίν του ἐθεώρει πιθανὴν τὴν ἴασιν τῆς νέας, ἠδύνατο ἴσως ν' ἀναλάβῃ βαθμηδὸν ἐὰν κατωρθοῦτο νὰ διεγερθῇ ἐν τῇ τεταραγμένῃ καρδίᾳ της τὸ αἴσθημα ἀφοσιώσεως καὶ στοργῆς πρός τινα εἰς ὃν ἐνδιεφέρετο.

Αὕτη ἦτο ἡ ἐξομολόγησις ἣν μοὶ ἔκαμεν ὁ Κένερης· ἔμαθον πάντα ὅσα ἤθελον νὰ γνωρίσω. Ἴσως ἐπαρουσίασε ἑαυτὸν ὑπὸ χροιὰν κάπως εὐνοϊκήν, ἀλλὰ τὴν φρικτὴν ταύτην ἀφήγησιν τὴν ἔκαμεν ἑκουσίως, χωρὶς νὰ κρύψῃ οὐδέν, καὶ μολονότι ἠσθανόμην ἀπέχθειαν πρὸς αὐτὸν ἐνόουν ὅτι μοὶ εἶπε τὴν ἀλήθειαν.

Κ΄.

Ἐνθυμεῖται.

Ἦτο καιρὸς νὰ λάβῃ τέλος ἡ συνδιάλεξίς μας· εἶχε διαρκέσει τόσον ὥστε ὁ λοχαγὸς ὅσον εὐγενὴς καὶ ἂν ἦτον, εἶχεν προβάλει πολλάκις τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ δωμάτιον μὲ βλέμμα ἐμφαίνον καθαρῶς ὅτι διὰ τοῦ τρόπου μου παρέβαινον κάπως τὴν δοθεῖσαι μοὶ ἄδειαν ὁποία καὶ ἂν ἦτο.

Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.

Η ΒΑΣΙΛΟΠΑΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ.

Δὲν ἤμην καθόλου διατεθειμένος νὰ παρατείνω τὴν συνομιλίαν μου μὲ τὸν κατάδικον· ὁ σκοπὸς τοῦ ταξειδίου μου ἐπέτυχεν, ἔμαθον ὅσα ἤθελον, ἐγνώριζον τὴν ἱστορίαν τῆς Παυλίνας. Τὸ ἔγκλημα μοὶ εἶχεν ἀποκαλυφθῇ λεπτομερῶς καὶ ὁ ἄνθρωπος ὅστις εὑρίσκετο ἐνώπιόν μου δὲν εἶχε τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτήσῃ ὅπως λάβω ἐνδιαφέρον εἰς αὐτόν. ᾿Αλλὰ καὶ ἂν ἤμην διατεθειμένος νὰ τὸν βοηθήσω, δὲν εἶχον τὰ μέσα. Πρὸς τί λοιπὸν νὰ χρονοτριβῶ;

᾿Εν τούτοις ἔμενον ἐπὶ στιγμὴν ἀκόμη, διότι ἐσυλλογιζόμην ὅτι ἐγειρόμενος ὅπως ἀποδείξω ὅτι ἡ συνέντευξίς μας ἔληξε, θὰ ἤμην ὁ αἴτιος τῆς ἀμέσου ἐπανόδου τοῦ καταδίκου εἰς τὸ τρομερὸν ἄντρον ἐξ οὗ τὸν εἶχεν ἐξαγάγει, καὶ ἡ ἰδέα αὕτη μοὶ ἐπροξένει ἀνέκφραστον λύπην.

Πᾶσα στιγμὴ ἣν διήρχετο πλησίον μου εἶχεν ἀνεκτίμητον ἀξίαν δι' αὐτόν, διότι ἦτο καταδεδικασμένος νὰ μὴν ἐπανίδῃ ποτὲ πλέον φιλικὸν ἢ τοὐλάχιστον γνωστὸν πρόσωπον.

Εἶχε παύσει νὰ ὁμιλῇ, ἐκάθητο δὲ ἔχων ἐσκυμμένην τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους πρὸς τὴν γῆν. Εἶχον ἐνώπιον μου δυστυχῆ ῥακένδυτον, ἀπηλπισμένον καὶ κατεστραμμένον ἄνθρωπον· ἦτο δὲ τόσον ἐλεεινὸς καὶ εἶχε τόσον γηράσει, ὥστε δὲν ἠδυνήθην νὰ τῷ ἀπευθύνω τὴν ἐλαχίστην ἐπίπληξιν ἀλλὰ τὸν παρετήρουν ἐν σιγῇ.

Μετ' ὀλίγον ἔλαβε τὸν λόγον.

— Δὲν εὑρίσκετε τίποτε δυνάμενον νὰ δικαιώσῃ κἄπως τὴν διαγωγήν μου, κύριε Βώγαν;

— Τίποτε, εἶπον, μοὶ φαίνεται ὅτι δὲν ὑπάρχει διαφορὰ μεταξὺ τῶν συνενόχων σας καὶ ὑμῶν.

᾿Ηγέρθη ἀπηυδημένος.

— Νομίζετε ὅτι ἡ Παυλίνα θ' ἀναρρώσῃ; ἠρώτησεν.

— Νομίζω, ἐλπίζω μάλιστα νὰ τὴν εὕρω καλὰ κατὰ τὴν ἐπιστροφήν μου.

— Θὰ τῇ εἴπητε τὴν κατάστασιν εἰς ἣν μὲ εὕρετε, ἡ ψυχή μου θ' ἀνακουφισθῇ ὅταν μάθῃ ὅτι πλαγίως ὁ θάνατος τοῦ ᾿Αντωνίου μὲ ἔφερεν εἰς τὸ οἰκτρὸν τοῦτο τέλος.

Εἰς τὴν λυπηρὰν ταύτην αἴτησιν ἀπήντησα διὰ καταφατικοῦ νεύματος.

— Τώρα πρέπει ν' ἀναχωρήσω, εἶπε μὲ ἔκφρασιν φρίκης σύρων τὰ κεκμηκότα μέλη του πρὸς τὴν θύραν.

Καίτοι διεπράξαντος αὐτοῦ μεγάλα ἐγκλήματα, δὲν ἠδυνάμην ν' ἀφήσω τὸν δυστυχῆ ν' ἀναχωρήσῃ χωρὶς νὰ τῷ εἴπω μίαν παρήγορον λέξιν.

— Μείνετε ἐπὶ μίαν στιγμήν, τῷ λέγω, εἰπέτε μοι ἐὰν δύναμαι νὰ πράξω τι ὅπως καταστήσω τὸν βίον σας ἧττον δυσάρεστον;

᾿Εμειδίασεν ἐλαφρῶς.

— ᾿Εὰν θέλητε νὰ μοὶ δώσητε ὀλίγα χρήματα ἴσως δυνηθῶ νὰ τὰ κρύψω, καὶ νὰ προμηθευθῶ δι' αὐτῶν μικρὰ πράγματα ἅτινα εἶναι ἡ πολυτέλεια τοῦ καταδίκου.

Τῷ ἔδωκα τραπεζογραμμάτια τινὰ τὰ ὁποῖα ἔκρυψεν ὑπὸ τὰ ἐνδύματά του.

— ᾿Επιθυμεῖτε περισσότερα; τὸν ἠρώτησα.

῎Εκαμε νεῦμα ἀρνητικόν. ῾Υποθέτω ὅτι καὶ αὐτὰ θὰ μοὶ κλαπῶσι πρὶν τὰ μεταχειρισθῶ.

— ᾿Αλλὰ δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀφήσῃ τις χρήματι δι' ὑμᾶς;

— Δύνασθε νὰ τὰ ἀφήσετε εἰς τὸν λοχαγόν. ῎Ισως ἐὰν εἶναι τίμιος καὶ ἔχῃ καλὴν καρδίαν, μέρος τῶν χρημάτων αὐτῶν θὰ μοὶ δοθῇ, μολοντοῦτο τὸ πρᾶγμα εἶναι ἀμφίβολον.

῾Υπεσχέθην νὰ τὸ πράξω, ᾐσθανόμην ὅτι ἀναχωρῶν ἤθελον ἔχει εὐχαρίστησιν τινὰ ποιῶν τὴν φιλάνθρωπον ταύτην πρᾶξιν, ὁποῖον καὶ ἂν ἦτο τὸ ἀποτέλεσμα.

— Ποία τύχη σᾶς ἀναμένει; ἐπανέλαβον, ποῦ θέλουσι σᾶς ὁδηγήσει καὶ ποία θὰ εἶναι ἡ ὕπαρξίς σας;

— Μᾶς ὁδηγοῦσιν εἰς τὸ ἄκρον τῆς Σιβηρίας ἐκεῖ θὰ ἐργασθῶ μετ' ἄλλων εἰς τὰ μεταλλεῖα· θὰ ὁδοιπορήσωμεν πεζῇ.

῾Οποία τρομερὰ τύχη!

— ᾿Εὰν δύναμαι νὰ πράξω ἄλλο τι δι' ὑμᾶς, εἴπατέ μοι, εἶπον στρεφόμενος πρὸς τὸν Κένερην.

— Τίποτε πλέον — ναὶ ἓν μόνον, ὁ Μάκαρης αὐτὸς ὁ ἄθλιος θὰ λάβῃ καὶ ἐκεῖνος ὅσον οὔπω τὴν τιμωρίαν του, ὑπέφερα — θὰ ὑποφέρῃ καὶ ἐκεῖνος, ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμὴ τῆς τιμωρίας του θέλετε προσπαθήσει νὰ μὲ εἰδοποιήσητε. ῎Ισως θὰ σᾶς εἶναι δύσκολον καὶ δὲν ἔχω κανὲν δικαίωμα νὰ σᾶς ζητήσω τὴν χάριν ταύτην, ἀλλ' ἔχετε ἐπιρροὴν καὶ ἴσως δυνηθῆτε νὰ μοὶ τὸ ἀναγγείλητε ἐὰν δὲν ἀποθάνω ἕως τότε. ῾Η εἴδησις τῆς δικαίας τιμωρίας τοῦ Μάκαρη ἔσται ἱκανοποίησις δι' ἐμέ.

Χωρὶς νὰ περιμένῃ τὴν ἀπάντησίν μου, ἐπροχώρησεν ζωηρῶς πρὸς τὴν θύραν καὶ ὁ σκοπὸς τὸν ὡδήγησεν εἰς τὴν εἱρκτήν· τὸν ἠκολούθησα· τὴν στιγμὴν δὲ καθ' ἣν τὸ βαρὺ κλεῖθρον ἔτριζεν ἐστάθη.

— Χαίρετε, κύριε Βώγαν, εἶπεν, ἐὰν σᾶς ἠδίκησα σᾶς ζητῶ συγγνώμην, δὲν θὰ συναντηθῶμεν ποτέ.

— ῞Οσον τὸ κατ' ἐμὲ σᾶς συγχωρῶ.

᾿Εδίστασεν ἐπὶ στιγμήν, μοὶ ἔτεινε τὴν χεῖρα, ἡ θύρα ἦτο τώρα ἀνοικτὴ ἔβλεπον τὸ δυσῶδες πλῆθος τῶν συναδέλφων τῆς εἱρκτῆς τοῦ Κένερη μὲ τὰ ἀποτρόπαια πρόσωπά των, ἤκουον τοὺς περιέργους ψιθυρισμούς των. ῎Εφθανεν μέχρις ἐμοῦ αἱ δυσώδεις ὀσμαὶ αἵτινες ἐξήρχοντο ἐκ τοῦ σπηλαίου ὅπου συνωθοῦντο μέχρι τοῦ βάθους σωροὶ ἀκαθάρτων σωμάτων.

Καὶ ἦτο εἰς τοιοῦτον μέρος, μεταξὺ τοιούτων συντρόφων, ὅπου πεπαιδευμένος ἄνθρωπος, καλῶς ἀνατεθραμμένος, συνειθισμένος εἰς τὰς προόδους τοῦ πολιτισμοῦ, ἦτο καταδεδικασμένος νὰ διέλθῃ τὸ ἐπίλοιπον τῶν ἡμερῶν του!

῏Ητο ἀληθῶς φρικώδης ποινή!

᾿Εν τούτοις δικαίως τῷ ἐπεβάλλετο αὕτη.

᾿Ενῷ ὁ Κένερης ἵστατο εἰς τὸ κατώφλιον τείνων τὴν χεῖρα, ἐσυλλογιζόμην τοῦτο.

῾Ο ἄνθρωπος οὗτος μοὶ ἐφάνη ὅτι ἦτο ἀληθῶς κακοῦργος. ῾Υπὸ τὸ κράτος τῆς ἰδέας ταύτης δὲν ἠδυνάμην ν' ἀποφασίσω νὰ τῷ σφίγξω τὴν χεῖρα.

῾Η ἄρνησίς μου θὰ ἦτο ἴσως σκληρά, ἀλλὰ δὲν ἠδυνάμην νὰ ὑπερνικήσω τὴν πρὸς αὐτὸν ἀπέχθειάν μου.

Εἶδεν ὅτι δὲν τῷ ἔτεινα τὴν χεῖρα, ἠρυθρίασεν, ἔκυψεν τὴν κεφαλὴν καὶ ἐστράφη· ὁ στρατιώτης τὸν ἥρπασε βαναύσως ἐκ τοῦ βραχίονος καὶ τὸν ὤθησεν ὑπὸ τὴν εἴσοδον, τότε ἔστρεψεν καὶ πάλιν πρὸς ἐμέ, καὶ οἱ ὀφθαλμοί του συνήντησαν τοὺς ἰδικούς μου μὲ ἔκφρασιν ἧς ἡ ἀνάμνησις μὲ κατεδίωκεν ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας.

Μὲ ἠτένιζεν ἀκόμη οὕτω ὅτε αἴφνης ἐκλείσθη ἡ βαρεῖα θύρα καὶ τὸν ἔχασα διὰ παντὸς ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. ᾿Απεμακρύνθην τεθλιμμένος καὶ μετανοῶν ἴσως ὅτι προσέθηκα κάτι εἰς τὴν αἰσχύνην καὶ εἰς τὴν ποινὴν τοῦ ἀθλίου.

᾿Επανεῖδον τὸν εὐγενῆ λοχαγόν, ὅστις μοὶ ἔδωκε τὸν λόγον τῆς τιμῆς του ὅτι πᾶν ποσὸν προσφερόμενον ὑπὸ ἐμοῦ ἤθελε δαπανηθῇ πρὸς ὄφελος τοῦ καταδίκου, ἑπομένως τῷ ἀφῆκα σπουδαῖον ποσὸν καὶ μέρος αὐτοῦ ἐλπίζω νὰ λάβῃ τὸν προορισμόν του.

Μετὰ ταῦτα ἐζήτησα ἀμέσως τὸν διερμηνέα μου καὶ τῷ ἔδωκα τὴν διαταγὴν νὰ μοὶ προμηθεύσῃ ἵππους καὶ νὰ φέρῃ τὸ ὄχημα.

Πρέπει ν' ἀναχωρήσω τὸ ταχύτερον, ἄνευ χρονοτριβῆς οὐδὲ μιᾶς ὥρας νὰ ὑπάγω εἰς τὴν ᾿Αγγλίαν — καὶ πρὸς τὴν Παυλίναν!

᾿Εντὸς ἡμισείας ὥρας τὰ πάντα ἡτοιμάσθησαν· ῾Ο ᾿Ιβὰν καὶ ἐγὼ ἀνέβημεν ἐπὶ τῆς ἁμάξης, ὁ ἁμαξηλάτης ἐκρότησεν τὴν μάστιγα, οἱ ἵπποι ἀνεχώρησαν, οἱ δ' ἐπ' αὐτῶν κωδωνίσκοι ἤχησαν εὐθύμως. ῾Ωρμήσαμεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς νυκτός, ἀρχίζοντες οὕτω τὸ διεξοδικὸν ταξείδιόν μας τῆς ἐπιστροφῆς. Τώρα προπάντων ὅτε ἐπεθύμουν τόσον νὰ εὑρεθῶ εἰς τὸν οἶκόν μου ὑπελόγιζον μετ' ἀπελπισίας τὴν τρομερὰν ἀπόστασιν ἥτις μ' ἐχώριζεν ἀπὸ ἐκείνην πρὸς ἣν ἡ καρδία μου ἐπέτα.

῾Η στροφὴ τῆς ὁδοῦ ἐκάλυψεν τὴν στυγερὰν εἱρκτήν, ἀλλ' ὅτε διήλθομεν πολλὰ χιλιόμετρα καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὰς συνήθεις σκέψεις μου, ἐπὶ πολλὰς καὶ μακρὰς ἡμέρας ἐσυλλογιζόμην ἀδιακόπως τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο μέρος, ὅπου ἐπανεῦρον τὸν Κένερην καὶ ὅπου τὸν εἶδον εἰσερχόμενον μετὰ τὴν συνέντευξίν μας.

᾿Επειδὴ τὸ βιβλίον τοῦτο δὲν εἶναι διήγησις ταξειδίου, δὲν θὰ διηγηθῶ τὰς περιπετείας τῆς ἐπιστροφῆς μου, ὁ καιρὸς ἦτο σχεδὸν πάντοτε εὔνους, αἱ ὁδοὶ εἰς καλὴν κατάστασιν, ἡ ἀνυπομονησία μου μὲ ἔκαμεν νὰ ταξειδεύω νύκτα καὶ ἡμέραν, δὲν ἐφείσθην οὐδεμιᾶς δαπάνης, τὸ ἐπίσημον διαβατήριόν μου μοὶ ἐχορήγει τὸ πλεονέκτημα νὰ μοὶ δίδωνται ἵπποι ἀκόμη καὶ εἰς τὰ μέρη ὅπου ἄλλοι ταξειδιῶται ἦσαν ἠναγκασμένοι νὰ περιμείνωσιν, αἱ δὲ γενναιοδωρίαι μου εἶχον τὴν δύναμιν νὰ δίδωσι πτερὰ εἰς τοὺς ἵππους.

Τὴν τριακοστὴν πέμπτην ἡμέραν κατέβημεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τῆς ῾Ρωσσίας εἰς τὸ Νίζνι-Νοβγορόδ, τὸ ὄχημά μας εὑρίσκετο εἰς τοιαύτην ἐλεεινὴν κατάστασιν ὥστε καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα εἰς τὸν πρῶτον σταθμὸν θὰ ἤμην ἠναγκασμένος νὰ τὸ παραιτήσω, ὥστε τὸ προσέφερον εἰς τὸν ὁδηγόν μου, ὅστις νομίζω, τὸ ἐπώλησιν διὰ τρία ῥούβλια.

᾿Εφθάσαμεν διὰ σιδηροδρόμου ἀπὸ Νίζνι εἰς Μόσχαν, καὶ ἀπὸ τὴν Μόσχαν εἰς Πετρούπολιν. ῎Εμεινα εἰς τὴν πρωτεύουσαν μόνον κατὰ τὸν ἀπαιτούμενον χρόνον ὅπως προσφέρω τὰ σέβη μου εἰς τὸν λόρδον *** καὶ ὅπως τὸν εὐχαριστήσω ἔτι ἅπαξ διὰ τὴν συνδρομὴν ἣν μοὶ προσήνεγκεν. ῎Επειτα συνέλεξα ὅσα πράγματα εἶχον ἀφήσει ἐκεῖ καὶ διηυθύνθην πρὸς τὴν ᾿Αγγλίαν!

(῎Επεται συνέχεια.)

ΜΙΑ ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ.

Διήγημα.

(Τέλος.)

ΗΜΕΡΑΝ τινά, ἐν ᾧ περιεπάτουν μετὰ τῆς μητρυιᾶς μου εἰς τὸ δάσος, εἶδον ἐρχόμενον νέον ἄνδρα, ὅστις μὴ συμμετέχων τῆς θήρας περιεπάτει μόνος. ῏Ητο οὗτος εἷς τῶν προσκεκλημένων φίλων τοῦ συζύγου μου, ὁ κ. ᾿Ιούλιος Β'. ὅστις μᾶς ἐπλησίασε καὶ ἤρξατο συνδιαλεγόμενος μεθ' ἡμῶν. ῾Ο ᾿Ιούλιος δὲν ἦτο εὐειδής, ἀλλ' ὅταν ὡμίλει ἡ φυσιογνωμία του εἶχεν ἔκφρασιν ἐμποιοῦσαν ἐντύπωσιν. Μᾶς

ὡμίλησε περὶ τῶν συγγενῶν του, περὶ τῆς περιουσίας του, περὶ τῶν ἀσχολιῶν του· μᾶς εἶπεν ὅτι ἦτο μόλις εἰκοσιπενταετὴς τὴν ἡλικίαν (ἐφαίνετο ὅμως τριάκοντα πέντε ἐτῶν), ὅτι οὐδέποτε εἶχεν ἐρασθῇ γυναικός, καθότι ἐφοβεῖτο τὸν ἔρωτα καὶ τὰς συνεπείας αὐτοῦ. Τέλος μᾶς εἶπε καὶ πολλὰ κακὰ περὶ γυναικῶν, ὡς ἀνὴρ ὅμως ὅστις ἐνδομύχως θέλει νὰ πιστεύσῃ εὐνοϊκῶς περὶ αὐτῶν. ᾿Εγὼ τὸν εὗρον διασκεδαστικὸν καὶ πρωτότυπον· ἡ μητρυιά μου τοὐναντίον τὸν εὗρε οἰηματίαν καὶ ἀνόητον.

Πρὸς ἐμὲ ὁ ᾿Ιούλιος ἦτο εἰς ἄκρον περιποιητικὸς καὶ ἐδείκνυε μεγάλην προτίμησιν· ἅμα κατηρχόμην εἰς τὴν αἴθουσαν ἢ εἰς τὸν κῆπον τὸν ἔβλεπον ἐνώπιόν μου, καὶ τὰ βλέμματά του ἦσαν διηνεκῶς ἐστραμμένα πρὸς ἐμέ. ᾿Ενόησα τέλος ὅτι μὲ ἠγάπα, καὶ τοῦτο διεσκέδασε ἐντελῶς τὴν ἀφόρητον ἀνίαν μου. Μετ' οὐ πολὺ ὁ πρὸς ἐμὲ ἔρως του δὲν ἦτο πλέον μυστικόν· ἐγὼ δὲ ἤμην ὑπερήφανος, διότι ἐνέπνευσα τοσαύτην συμπάθειαν. Πῶς νὰ μὴ ἐκτιμήσω τὴν ἀφοσίωσιν τοῦ ᾿Ιουλίου, ὅστις οὔτε ἐκοιμᾶτο πλέον, ἀλλὰ διήρχετο τὰς νύκτας περιφερόμενος ὑπὸ τὰ παράθυρά μου, διατρέχων τὸν κίνδυνον νὰ κατασπαραχθῇ ὑπὸ τῶν ἀγρίων κυνῶν, οὓς ἀπέλυον τὴν νύκτα φρουροὺς ἐν τῷ ἐκτεταμένῳ κήπῳ· οὔτε ἔτρωγε καὶ ἐδέχετο μετὰ στοϊκῆς ὑπομονῆς τοὺς χλευασμοὺς τοῦ συζύγου μου, ὅστις τῷ ἔλεγεν ὅτι τρώγει ἐν κρυπτῷ. Πρὸς ἐμὲ δ' ἐφέρετο περιποιητικὸς ὡς μήτηρ καὶ ὡς δοῦλος, προλαμβάνων πάσας τὰς ἐπιθυμίας μου, καὶ ἐκφραζόμενος ὁσάκις ὡμίλει μετ' ἐμοῦ μὲ φωνὴν μέχρι δακρύων συγκεκινημένην.

᾿Εν τοσούτῳ ἐπήρχετο ὁ χειμὼν καὶ προσήγγιζεν ἡ ὥρα τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Πρωΐαν τινὰ εἰσέρχομαι εἰς τὸ ἑστιατόριον κατὰ τὴν ὥραν τοῦ προγεύματος. ῞Ολοι ἐκάθηντο ἤδη παρὰ τὴν τράπεζαν. ῾Ο ᾿Ιούλιος μὲ πλησιάζει καὶ μοὶ ἐγχειρίζει ἐνώπιον πάντων ἐπιστολήν. Τὸ πρόσωπόν του προέδιδε μεγάλην θλῖψιν ἀλλ' ἀπόφασιν στερεάν. ᾿Εταράχθην τόσον πολὺ διὰ τὴν νέαν του ταύτην ἀπερισκεψίαν, ὥστε ἂν ἡ μητρυιά μου δὲν ἤρχετο εἰς βοήθειάν μου θὰ ἔκλαιον ὡς μικρὸν παιδίον. ῞Αμα εὑρέθην μόνη ἀπεσφράγισα τὴν ἐπιστολήν. ᾿Εν αὐτῇ ὁ ᾿Ιούλιος μοὶ ἔλεγεν, ὅτι μὴ δυνάμενος νὰ ζήσῃ ἄνευ ἐμοῦ θὰ ηὐτοκτόνει, ἂν δὲν ἀπεφάσιζον νὰ τὸν ἀκολουθήσω καὶ ὅτι δὲν θὰ ἀπήρχετο τῆς ἐπαύλεως ζῶν, ἂν δὲν ἀπηρχόμην καὶ ἐγὼ μετ' αὐτοῦ. ᾿Εν τέλει δὲ μοὶ ἔδιδε τὰς ἀπαιτουμένας ὁδηγίας διὰ τὴν φυγήν μας, ἥτις ἔπρεπε νὰ ἐκτελεσθῇ τὴν προσεχῆ νύκτα.

῾Η ἐπιστολὴ αὕτη μὲ κατετάραξεν. ᾿Απαγωγὴ μοὶ ἐφαίνετο συμβὰν ῥωμαντικώτατον καὶ ἀπόδειξις τρανωτάτη σφοδροῦ ἔρωτος, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου ἦτο καὶ λίαν ἀτιμωτικὸν δι' ἐμέ. ᾿Αφ' ἑτέρου ἂν ἠρνούμην, ὁ ᾿Ιούλιος ἤθελεν αὐτοκτονήσει! Εὑρισκόμην ἐν φρικτῇ ἀμηχανίᾳ, ὅτε εἰσῆλθεν ἡ μητρυιά μου ὅπως μὲ προσκαλέσῃ νὰ μεταβῶ μετ' αὐτῆς εἰς ἐπίσκεψιν γειτόνων τινῶν. ᾿Ηθέλησα ν' ἀρνηθῶ, ἀλλ' ἡ μητρυιά μου μοὶ παρέστησεν ὅτι θὰ ἐνοχοποιούμην μετὰ τὸ κατὰ τὸ πρόγευμα συμβάν. Καὶ ἀνεχωρήσαμεν. Δὲν εἴχομεν ἀκόμη διέλθει δύο λεύγας, ὅτε ἐνθυμήθην ὅτι ἐν τῇ παραζάλῃ μου εἶχον ἀφήσει τὴν ἐπιστολὴν τοῦ ᾿Ιουλίου ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τῆς ἑστίας μου. ᾿Εὰν ἡ ἐπιστολὴ αὕτη περιέπιπτεν εἰς χεῖρας τῶν ὑπηρετῶν, τί θὰ ἐγενόμην! ᾿Εὰν τὴν ἔβλεπεν ὁ σύζυγός μου, ἄφευκτος ἦτο μονομαχία μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ ᾿Ιουλίου!

Εἶπον τοὺς φόβους μου τούτους εἰς τὴν μητρυιάν μου, ἥτις τοὺς συνεμερίσθη. Προφασισθεῖσα δὲ αἰφνιδίαν ἀδιαθεσίαν παρεκάλεσε τὰς συνοδευούσας ἡμᾶς Κυρίας νὰ ἐξακολουθήσωσι τὸν περίπατον· αὐτὴ δὲ καὶ ἐγὼ ἐπανήλθομεν κατεσπευσμένως πρὸς τὴν κατοικίαν μας. Διὰ νὰ μὴ ἐννοήσῃ τις τὴν αἰτίαν τῆς κατεσπευσμένης ἐπανόδου μας εἰσήλθομεν διὰ τῆς μικρᾶς θύρας τοῦ κήπου, καὶ ἠδυνήθημεν νὰ φθάσωμεν εἰς τὴν οἰκίαν μας ἀπαρατήρητοι. Διαβαίνουσαι πρὸ τοῦ ἑστιατορίου ἠκούσαμεν ζωηρᾶς ὁμιλίας, φωνὰς καὶ γέλωτας. Κεκρυμμέναι ἠκούομεν. Οἱ κύριοι ἐκάθηντο παρὰ τὴν τράπεζαν καὶ ἐγέλων τρώγοντες καὶ πίνοντες. ῾Ο Θεὸς νὰ σὲ φυλάττῃ, Μαρία μου, ν' ἀκούσῃς ὅ,τι ἡμεῖς ἠκούσαμεν τὴν ἡμέραν ἐκείνην! ῾Ο Θεὸς νὰ σὲ φυλάττῃ πρὸ πάντων ν' ἀκούσῃς τὸν ἄνδρα, πρὸς ὃν αἰσθάνεσαι συμπάθειάν τινα, νὰ χλευάζῃ τὰς γυναῖκας καὶ νὰ καταρᾶται αὐτὰς ἐν μέσῳ τῆς ἐξάψεως τοῦ πότου!

Τοῦτο ἔπαθον ἐγώ. ῾Ο ζωηρότερος, θηριωδέστερος τῶν μεθύσων ἐκείνων νέων, οὗτινος οἱ ἐλαφροὶ καὶ ἀναιδεῖς λόγοι προὐκάλουν τὸν γέλωτα καὶ τὰ χειροκροτήματα τῶν λοιπῶν συνδαιτυμόνων, ἦτο ὁ ῥ ω μ α ν τ ι κ ὸ ς ᾿Ιούλιος, ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, ὅστις εἶχεν ὁρκισθῇ νὰ αὐτοχειριασθῇ, ἐὰν δὲν συνεμεριζόμην τὸν ἔρωτά του· ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος, δὸν ἴσως μετά τινας ὥρας θὰ ἠκολούθουν, θυσιάζουσα χάριν αὐτοῦ τὰ καθήκοντά μου, τὴν οἰκογένειάν μου, τὴν τιμήν μου!

᾿Εν τῷ ἅμα ἐθεραπεύθην ἐντελῶς ἀπὸ τῆς ἀδυναμίας μου. ᾿Ανῆλθον εἰς τὸ δωμάτιόν μου ἀδιαφοροῦσα ἂν μ' ἔβλεπέ τις. ῾Η ἐπιστολὴ τοῦ κυρίου ᾿Ιουλίου ἔκειτο ἀκόμη ἐπὶ τοῦ μαρμάρου τῆς ἑστίας. Τὴν ἐπιστολὴν ταύτην ἔρριψα αὐθωρεὶ εἰς τὸ πῦρ. Τὴν ἑσπέραν δὲν κατῆλθον εἰς τὴν κοινὴν αἴθουσαν, καὶ ἡ μητρυιά μου μοὶ εἶπεν ὅτι ὁ κ. ᾿Ιούλιος, κατὰ τὸ σύνηθες, δὲν ἔφαγε, διατηρῶν τὴν μελαγχολικήν του ὄψιν. Τὴν ἐπιοῦσαν δὲ ἀπῆλθε τῆς ἐπαύλεως ἄριστα ἔχων τὴν ὑγείαν. ῎Εκτοτε οὐδέποτε ἐπανεῖδον αὐτόν . . .

῎Ετη παρῆλθον πολλά, καθ' ἃ οὐδέποτε ᾐσθάνθην τὸν πόθον τοῦ ἔρωτος, ὃν ἐθεώρουν ἐφεύρεσιν τῶν μυθιστοριογράφων, λαμβανομένην ὑπὸ σοβαρὰν ἔποψιν μόνον ὑπὸ ῥωμαντικῶν τινων γυναικῶν. ᾿Εὰν τυχὸν ἀνήρ τις μοὶ ἐφαίνετο ἄξιος προσοχῆς τινος, ἀνεκάλουν εἰς τὴν μνήμην τὸ γεῦμα ἐκεῖνο τῶν νέων.

῎Αν καὶ ἤμην νέα ἔτι καὶ ἀρκετὰ εὐειδής, οὐδεμίαν ἔσχον ἐν ταῖς συναναστροφαῖς ἐπιτυχίαν, διότι ἀπολέσασα τὴν ἐλπίδα τοῦ ἔρωτος ἀπώλεσα καὶ τὸν πόθον ν' ἀρέσκω. Περιηγήθην πολύ, ἀλλ' ἄνευ τέρψεως καὶ ἄνευ ἐνδιαφέροντος, βλέπουσα τὰ πάντα μετ' ἀδιαφορίας. Μετέβην ποτὲ εἰς ἓν τῶν μικρῶν θαλασσίων λουτρῶν τῆς Βρετανίας, ὅπου ἤθελον ν' ἀπομονωθῶ ἐν μέσῳ τῶν ἐγχωρίων, ἀγνώστων ὅλων εἰς ἐμέ. Πράγματι τὸ λουτρὸν ἐκεῖνο δὲν κατῳκεῖτο ἢ ὑπό τινων ἐπαρχιωτῶν, ἀγγλικῶν τινων οἰκογενειῶν καὶ ζωγράφων τινῶν, οὓς εἵλκυεν ἡ ὡραιότης τῶν τοποθεσιῶν καὶ τὸ λαμπρὸν τῆς θαλάσσης πανόραμα. ῞Ολοι μοὶ ἦσαν ξένοι· διὸ καὶ ἔζων ἐλευθέρως, ἐκτελοῦσα μακροὺς περιπάτους μόνη ἐπὶ τῆς παραλίας. ῾Η τοιαύτη μόνωσις μὲ εἵλκυε πολύ, καὶ πολλὰς διηρχόμην ὥρας καθημένη ἐπί τινος βράχου βλέπουσα τὴν θάλασσαν καὶ βεβυθισμένη εἰς τὰς σκέψεις μου.

῾Εσπέραν τινὰ παρέτεινα τὸν περίπατόν μου εἰς ἱκανὴν ἀπὸ τοῦ χωρίου ἀπόστασιν, ὅτε ἐν τῇ ἐρημίᾳ ἐκείνῃ συνήντησα ἄνδρα, ὅστις μ' ἐνέβαλεν εἰς φόβον μέγαν. ᾿Ενόμισα ὅτι ἦτο ἢ λαθρέμπορός τις ἢ κακοῦργος. Πεφοβισμένη ἤρχισα νὰ τρέχω πρὸς τὸ χωρίον πηδῶσα ἀπὸ βράχου εἰς βράχον. Αἴφνης ὠλίσθησα καὶ παρ' ὀλίγον ἔπιπτον εἰς βαθεῖαν φάραγγα, ἂν δύο στιβαροὶ βραχίονες δὲν μὲ ἐκράτουν. Συνελθοῦσα εἶδον ὅτι ὁ κρατῶν με ἦτο ὁ ἄγριος ἐκεῖνος ἀνήρ, ὅστις μοὶ εἶχεν ἐμπνεύσει τοσοῦτον φόβον. Τότε ἤρχισα νὰ φωνάζω· αἱ φωναί μου ἠκούσθησαν καὶ χωρικοί τινες ἦλθον πρὸς βοήθειάν μου, καὶ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἀκούοντές με κραυγάζουσαν μ' ἐνόμισαν φρενοβλαβῆ.

῾Ο λαθρέμπορός μου δὲν ἦτο ἢ νέος ζωγράφος, ὅστις ἐξετέλει, ὡς ἐγώ, μακροὺς περιπάτους εἰς τὸ παράλιον. ῾Η ἐξήγησις ἐγένετο· μ' ἐζήτησε συγγνώμην καὶ ἐγὼ τὸν ηὐχαρίστησα διὰ τὴν βοήθειαν ἥν μοι παρέσχεν. Παρατηροῦσα καλλίτερον τὸν νέον εἶδον ὅτι οὐδὲν εἶχε τὸ φοβερόν· ἦτο ἀνὴρ ἀρκετὰ εὐειδής, εὐφυὴς καὶ κομψὸς τοὺς τρόπους· ἐφόρει δὲ ἔνδυμα ἀλλόκοτον ὡς φοροῦσιν αὐτὸ συνήθως οἱ καλλιτέχναι ἐν τῇ ἐξοχῇ.

Τὴν ἐπιοῦσαν μὲ συνήντησε μεταβαίνουσαν εἰς τὸ λουτρὸν καὶ μὲ πολλὴν εὐγένειαν μὲ ἠρώτησε περὶ τῆς ὑγείας μου. ᾿Εγελάσαμεν διὰ τὸν παράλογον φόβον μου τῆς προτεραίας. Μὲ ὡμιλόγησεν ὅτι πολλάκις μὲ εἶχεν ἴδει περιπατοῦσαν μακρὰν τοῦ χωρίου, ἀλλ' ὅτι δὲν εἶχε φανερωθῆ, ἂν καὶ δὲν ἀπεμακρύνετο πολὺ ἀπ' ἐμοῦ ὅπως δράμῃ εἰς βοήθειάν μου ἐν ἀνάγκῃ.

Οἱ λόγοι του ἦσαν ἀφελεῖς, ἀλλὰ τὰ βλέμματά του ἐξέφραζον τοσαύτην ἀφοσίωσιν, τοσοῦτον ἐνθουσιασμόν, ὥστε ἀκούσα ἠρυθρίασα. ῎Εκτοτε δὲν ἐτόλμων πλέον ν' ἀπομακρυνθῶ πολὺ τοῦ χωρίου, φοβουμένη μὴ τὸν ἀπαντήσω καὶ προκαλέσω διαβεβαιώσεις ἔρωτος παρ' αὐτοῦ.

Πρωΐαν τινὰ ἡ θαλαμηπόλος μου εἰσελθοῦσα εἰς τὸν κοιτῶνά μου μοὶ εἶπον·

— ῾Ο Κύριος, ὅστις ἔσωσε τὴν Κυρίαν ζητεῖ τὴν ἄδειαν νὰ τὴν ἐπισκεφθῇ σήμερον.

῾Η φράσις αὕτη "ὁ Κύριος ὅστις ἔσωσε τὴν Κυρίαν" μοὶ ἐπροξένησε μεγάλην εὐχαρίστησιν. Δὲν ἦτο λοιπὸν ξένος δι' ἐμέ, ἀφ' οὗ τῷ ὤφειλον τὴν ζωὴν καὶ ἠδυνάμην νὰ σχετισθῶ μετ' αὐτοῦ. ᾿Εντὸς τῆς ἡμέρας ἦλθε, καὶ εὗρον αὐτὸν καὶ πνευματώδη καὶ εὐγενῆ. ῎Εκτοτε ἔκαμνα τοὺς περιπάτους μου μετ' αὐτοῦ. ῾Ο κ. Γεώργιος, οὕτως ὠνομάζετο, ὡμίλει περὶ διαφόρων πραγμάτων, περὶ ποιήσεως, περὶ μουσικῆς καὶ ζωγραφικῆς. Τὸν ἤκουον μ' εὐχαρίστησιν διότι ἡ συνδιάλεξίς του εἶχε τύπον εὐχάριστον καὶ πρωτότυπον. ᾿Εγὼ ὅλως ἄπειρος εἰς τὰ τῆς τέχνης ὀλίγα ὡμίλουν. Μόλον τοῦτο μία ὡραία δύσις ἡλίου, τρικυμία ἐν τῇ θαλάσσῃ καὶ τὰ τοιαῦτα φυσικὰ φαινόμενα μ' ἐνεποίουν βαθεῖαν ἐντύπωσιν καὶ τόσον πολὺ εἱλκύσθην ἀπὸ τὴν καλὴν συναναστροφήν, ὥστε ἐξέφρασα τὴν ἐπιθυμίαν μου νὰ διέλθω καὶ τὸν χειμῶνα εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ἂν καὶ ὁ χειμὼν δὲν παρεῖχε πολλὰ τὰ θέλγητρα, καθότι καὶ αἱ ὁδοὶ κατέστησαν ἀδιάβατοι καὶ αἱ συγκοινωνίαι ἦσαν λίαν ἐλλιπεῖς.

Οἱ πρῶτοι μῆνες τοῦ νέου τούτου βίου μου ἦσαν εὐτυχεῖς· πλὴν μετ' ὀλίγον ἤρχισα νὰ εὑρίσκω τὸν χειμῶνα μονότονον· ἐβαρύνθην τὰ φυσικὰ φαινόμενα. ῾Ο ἐνθουσιασμὸς τοῦ φίλου μου πρὸς αὐτὰ μοὶ ἐφάνη προσπεποιημένος, καὶ παρετήρησα ὅτι, ὁσάκις δὲν ὡμίλει περὶ τέχνης, ἡ ὁμιλία του καθίστατο κοινή, ὀχληρά. ᾿Εκτὸς δὲ τούτου ἔλεγε καὶ ἐπανελάμβανεν ὅτι μὲ ἀγαπᾷ καὶ ἐγώ, ἀγνοῶ πῶς, δὲν τὸν ἐπίστευον. Τέλος μοὶ κατέστη ἀφόρητος. Εὕρισκον ὅτι δὲν εἶχε λεπτότητα εἰς τοὺς τρόπους του, ὅτι μὲ μετεχειρίζετο μὲ οἰκειότητα κἄπως προσβλητικήν, καὶ ὁσάκις προσεπάθουν νὰ τὸν βάλλω εἰς τὴν θέσιν του, ἐγένετο αὐθάδης. Καὶ ὅμως, σὲ βεβαιῶ, οὐδὲν εἶχε δικαίωμα νὰ φέρεται πρὸς ἐμὲ οὕτω. Καὶ ἄλλο τι μὲ ἠνόχλει· παρετήρησα ὅτι εἶχε μεγάλην οἰκειότητα πρὸς τοὺς ὑπηρετοῦντας ἡμᾶς καὶ ἰδίως πρὸς τὰς χονδρὰς χωρικάς, ἃς ἐθεώρει ὡς γυναῖκας. Αἱ χωρικαὶ αὗται ἠδύναντο νὰ φαντασθῶσιν ὅτι ἦσαν ἴσαι μὲ ἡμᾶς. ῞Αμα ἠδυνήθην ἀνεχώρησα. ᾿Απε-

Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ Η ΜΝΗΣΤΗ ΑΥΤΟΥ ΠΡΙΓΚΗΠΙΣΣΑ ΤΗΣ ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ ΣΟΦΙΑ.

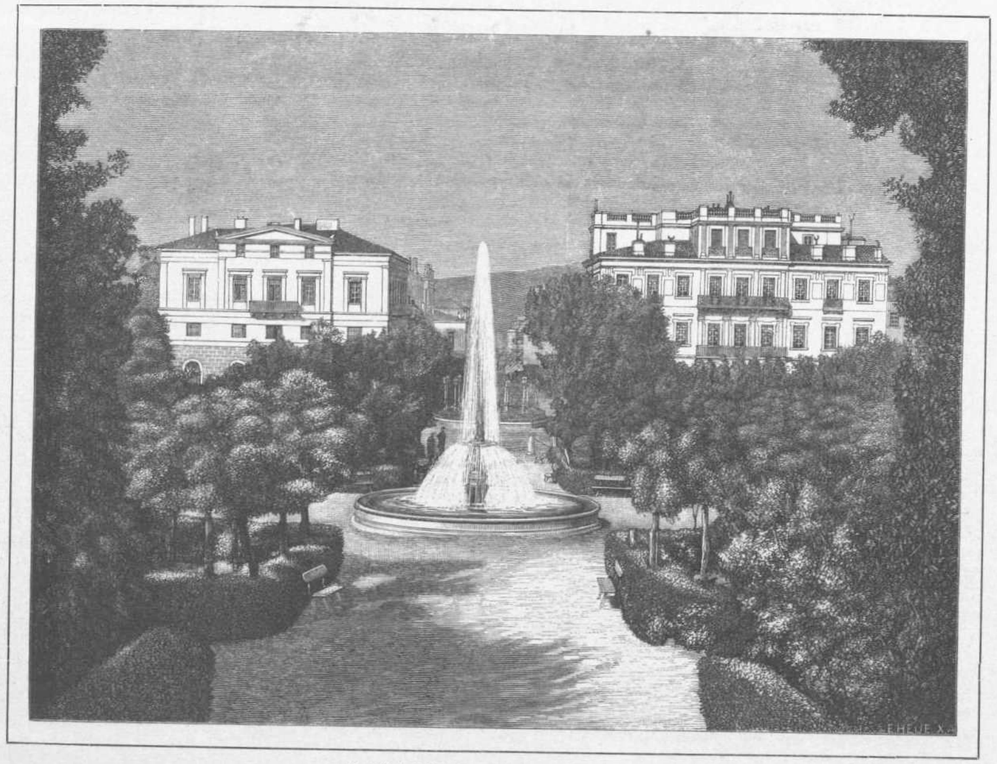

Η ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΠΛΑΤΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ.

Ο ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ.
Ἐκ φωτογραφίας γενομένης ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ο ΒΑΣΙΛΟΠΑΙΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ.
Ἐκ φωτογραφίας γενομένης ἐν Ἀγγλίᾳ.

Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ.
Ἐκ φωτογραφίας γενομένης πρὸ τεσσάρων ἐτῶν ἐν Λονδίνῳ.

χωρίσθημεν οὐχὶ εὐχαριστημένοι ὁ εἷς ἀπὸ τὸν ἄλλον.

Φαίνεται ὅτι κατὰ τὴν ἀπουσίαν μου μὲ εἶχον συκοφαντήσει ἐν Παρισίοις. Καὶ ἀληθῶς τὰ φαινόμενα ἦσαν ὅλα κατὰ ἐμοῦ· διὸ καὶ ὅτε ἐπέστρεψα εἰς Παρισίους εὗρον ὅλας τὰς φίλας μου ψυχράς. Ἀπεφάσισα ἑπομένως νὰ περιφρονήσω τὸν κόσμον ὅπως μὴ ὑποστῶ τὴν περιφρόνησίν του. Ἤμην ἐντελῶς μεμονωμένη. Ὁ πατήρ μου καὶ ἡ μητρυιά μου εἶχον ἀποθάνει. Ὁ Ἐδμόνδος, ὁ σύζυγός μου, περιηγεῖτο, καὶ μετ' οὐ πολὺ ἔμαθον καὶ αὐτοῦ τὸν θάνατον.

Τότε, καὶ μόνον τότε ἀνεκάλεσα εἰς τὴν μνήμην ὅλα τὰ προτερήματα τοῦ δυστυχοῦς συζύγου μου, τὸν εὔκολον αὐτοῦ χαρακτῆρα, τοὺς εὐγενεῖς αὐτοῦ τρόπους, τὴν εὐτυχίαν μου κατὰ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ γάμου μας, εὐτυχίαν, ἣν ἐγὼ διετάραξα διὰ τῶν ἀπερισκέπτων ἀπαιτήσεων. Τότε ᾐσθάνθην ὁποίαν ὑπέστην ἀπώλειαν. Οὐδέποτε πένθος ἐτηρήθη θρησκευτικώτερον· οὐδέποτε σύζυγος ἀποθανὼν ἠγαπήθη περισσότερον. Ἀπολέσασα τὸν Ἐδμόνδον ἔμεινα πιστὴ τῇ μνήμῃ αὐτοῦ, καὶ ἡ διαγωγή μου ὑπῆρξε τοσοῦτον παραδειγματική, ὥστε ὁ κόσμος ἠναγκάσθη νὰ μοὶ ἀποδώσῃ πάλιν τὴν ἀπολεσθεῖσαν ἐκτίμησιν.

Συνεδέθην στενότερον πρὸς τὴν οἰκογένειαν τοῦ συζύγου μου· τότε ἐσχετίσθην καὶ μετὰ σοῦ, ἀγαπητή μου Μαρία, καὶ τότε εὗρες καὶ σὺ ἐν τῇ θείᾳ σου ἀφωσιωμένην φίλην. Νῦν δὲ εἶμαι σχεδὸν εὐτυχής, διότι κρατῶ ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἔρωτα βαθύν, ἀναλλοίωτον... Ἀγαπῶ τὸν Ἐδμόνδον ἀποθανόντα ὡς δὲν ἠγάπησα αὐτὸν ποτὲ ζῶντα, καὶ ὁ ἔρως οὗτος πληροῖ τὴν ζωήν μου καὶ μοὶ ἀρκεῖ.

Τί δύναμαι νὰ πράξω ὑπὲρ σοῦ; Τὴν εὐτυχίαν δὲν ἐννοῶ ἢ ἐν ἀγάπῃ νομίμῳ, καὶ δύσκολον μοὶ φαίνεται ν' ἀγαπᾷ τις ἐπὶ πολὺ σύζυγον ζῶντα. Καὶ ὅμως δὲν δύναμαι νὰ σοὶ εὐχηθῶ νὰ γείνῃς χήρα πρὶν ἢ γείνῃς σύζυγος!

Θεώρησέ με φίλην καὶ οὐχὶ ὁδηγόν, διότι εἶμαι ἀδύνατος γυνή, ἀσυνεπὴς καὶ ἀναποφάσιστος.

Κλάρα Ν.

ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΚΩ.

Ἐκ τῶν τοῦ E. De Amicis.

Μετάφρ. Δ. Καραγιαννάκη.

(Συνέχεια.)

VI.

Καὶ ἀπὸ τῆς ἐννάτης καὶ ἡμισείας πρωϊνῆς μέχρι τῆς ἐννάτης καὶ ἡμισείας τῆς ἑσπέρας ἐγενόμην βασιλεὺς τῆς Γαλλίας. Δι' ἐμὲ οὐκ ἦν πλέον ἢ εἷς μόνος Οὐγκώ, ὁ προσφιλὴς καὶ μέγας ποιητής, μεστὸς ἰσχυροτάτων συμβουλῶν καὶ παραμυθιῶν ἁγίων· ὁ ἄνθρωπος ὅστις εἶχε παραγάγει ἐν ἐμοὶ τὴν ἐρωτικὴν νεανίου παραφροσύνην· ὅστις μὲ εἶχε διδάξει τὴν τέχνην τοῦ σκέπτεσθαι καὶ μάχεσθαι ὡς ἄνδρα· ὁ ποιητής, αἱ κεραυνοβόλοι στροφαὶ οὗτινος ἤχησαν ἐν τῇ καρδίᾳ μου ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης ὡς παροτρυντικαὶ κραυγαὶ μακρὰν ἱσταμένου στρατηγοῦ· ὁ συγγραφεὺς ὅστις χιλιάκις συνέθλασε τὴν εὐτελῆ ἰδεογράφου ὑπερηφανίαν μου, προξενῶν μοι εἰδός τι τραχείας καὶ ὑγιεινῆς ἡδυπαθείας ἐν τῇ ταπεινώσει καθησυχάζον μοι τὴν ψυχήν· ὁ συγγραφεὺς περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλοῦντι χιλιάκις μοὶ ἐπλημμύρει ἀπὸ τῆς συγκεκινημένης καρδίας θερμὸς καὶ εὐχερὴς λόγος ὅστις μοὶ ἐδέσμευε τὰς συμπαθείας· ὁ καλλιτέχνης ὅστις μὲ ἐβοήθησε νὰ ἐκφράσω χίλια αἰσθήματα καὶ ν' ἀποδώσω τὴν εἰκόνα χιλίοις ἀντικειμένοις ἅτινα ἴσως ἄνευ αὐτοῦ θὰ ἔμενον ἐς ἀεὶ ἐν τῇ ψυχῇ μου τεθαμμένα· ὁ συγγραφεὺς οὗτινος ἐν Ἱσπανίᾳ, ἐν Ἑλλάδι, ἐπὶ τοῦ Ῥήνου, ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου, ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ἀνεκαλεῖτο ἑκάστην στιγμὴν ἐν τῇ μνήμῃ μου σκέψις τις ἢ εἰκών, ἥτις ἐλάμπρυνε, συνετίθει καὶ ἐσχολίαζε τὴν συγκίνησίν μου· ὁ ποιητὴς τῶν παιδίων, ὁ παραμυθητὴς τῶν δυστυχῶν μητέρων, ὁ ἐξυμνητὴς τῶν ἐνδόξων θανάτων, ὁ μέγας τῶν οὐρανῶν καὶ ὠκεανῶν ζωγράφος· ἀντικείμενον εἰκοσαετοῦς σπουδῆς, περιεργίας καὶ συζητήσεων· προστάτης φλογερῶν φιλιῶν, ἑταῖρος πυρετωδῶν ἀγρυπνιῶν, προκλητὴς δακρύων ἀπελπισίας· ὁ ἄνθρωπος, ἐν συνόλῳ, ἐν ᾧ εἶχον μέγα μέρος τοῦ ὡραιοτέρου τῆς ζωῆς μου τοιούτου· ὁ ὁποῖος εἶχέ μοι ἐγχύσει ἐν ταῖς φλεψὶ τὸ αἷμα αὐτοῦ, καὶ τῶν ἔργων οὗτινος εἶχον ἀποδῆ ὀστᾶ, νεῦρα καὶ ἐγκέφαλος. Οὗτος ἦν ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ ὃν ἔβλεπον πρὸ ἐμοῦ, καὶ ἐν ἑκάστῃ παρερχομένῃ ὥρᾳ, ἐφαίνετό μοι ὅτι ἡ μορφὴ αὐτοῦ ἀνυψοῦτο κατὰ σπιθαμὴν καὶ ὅτι ἡ καρδία μου ἐγίνετο κατὰ ἓν ἔτος νεωτέρα.

VII.

Καὶ ὅμως· ἰδοὺ ἓν πρόβλημα διὰ τοὺς τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ἐρευνητάς. Πρὸς τὴν ἑσπέραν, ὥραν πρὸ τῆς μεταβάσεώς μου, αἴφνης ᾐσθάνθην ἐντός μου ὥσπερ σιγὴν θανάσιμον. Ἠσθάνθην αἴφνης ἐμαυτὸν κενόν, ξηρόν, ψυχρόν. Ἐφάνη μοι ὅτι, ἐμφανιζόμενος πρὸ τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, οὐδ' ἵνα εἴπω λέξιν θὰ εὕρισκον. Καὶ ἐροβήθην. Ἐπειδὴ βαθεῖα μόνον καὶ ἐπαισθητὴ συγκίνησις δικαιολογεῖ τὴν τολμηρίαν τῶν ἐπισκέψεων ἐκείνων· ὅταν αὕτη ἐλλείπῃ, ὑποτίθεται ὅτι βαίνει τις ἐκεῖ ἐκ περιεργίας, καὶ ἡ ἄδολος τοιαύτη, ἐν περιστάσεσι τοιαύταις, εἶν' ἀναίδεια. Τί ποτ' εἰσὶν αἱ αἰφνήδιαι αὗται τῆς καρδίας λειποψυχίαι; Καθυπνοῦται ἴσως αὕτη, ἀποκαμοῦσα ἐκ τῆς συγκινήσεως, ἵν' ἀνακτήσηται νέας δυνάμεις; Οὐκ οἶδα. Γνωρίζω ὅτι κατεκλύσθην ὑπὸ τῶν σκέψεων πασῶν καὶ πάντων τῶν τῆς πρωΐας αἰσθημάτων· πᾶσα προσπάθεια ἀνωφελής· καὶ ἀνῆλθον τὴν κλίμακα μετὰ καταπληκτικῆς ἀδιαφορίας. — Ἀπεμωράνθην; — ἠρώτων ἐμαυτόν, — ἢ μὴ ἀσθενῶ; Καὶ τόρα τί θὰ εἴπω; — Ἡ μῆνις μὲ κατέτρωγε· μικροῦ δεῖν καὶ θὰ ἔδακνον τὰς χεῖρας ἢ θὰ ἔτυπτον τὴν κεφαλήν. Καὶ ἐνθυμοῦμαι ὅτι εὑρισκόμην ἀκόμη ἐν τῇ καταστάσει ταύτῃ ὅταν ἡ θύρα ἠνοίγη καὶ εὑρέθην ἐν ἀντιθαλάμῳ φωτιζομένῳ ὑπὸ λαμπτῆρος κρεμαμένου ἀπὸ τῆς ὀροφῆς. Ἀλλ' ἦν αὕτη, εὐτυχῶς, ἡ τελευταία στιγμή. Ἡ οἰκονόμος μοὶ ἐζήτησε τὸ ὄνομα ἵνα μ' ἀναγγείλῃ. Ὁ ἦχος τοῦ ἰδίου ὀνόματος προσενεχθέντος ὑπ' ἐμοῦ, καὶ παρ' ἐκείνης ἐπαναληφθέντος, ἐξύπνισέ με, ὡς εἴ τις μὲ εἶχε καλέσει· ἡ διάνοιά μου ἐρωτίσθη καὶ ῥεῦμα ζωῆς κατέκλυσε τὴν καρδίαν μου. Ἡ γυνὴ ἤνοιξε θύραν τινὰ καὶ ἠφανίσθη. Διὰ τῆς ἡμιανοιγείσης θύρας ἐξῆλθε συγκεχυμένος ἦχος φωνῶν φαιδρῶν καὶ ἰσχυρῶν, ἐξ οὗ ἐνόησα ὅτι τὸ δεῖπνον ἦν περὶ τὸ τέλος. Ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου ἐκείνου διέκρινα δύο λέξεις· — Ἡ ἰνδικὴ φιλοσοφία... — Ἔσχον μόλις τὸν καιρὸν νὰ σκεφθῶ. Ὦ Θεοί! Τί θὰ εἴπω ἂν ἐρωτηθῶ ἐπὶ τῆς ἰνδικῆς φιλοσοφίας; Ἐφάνη μοι ὅτι θὰ ἐτήρουν βαθεῖαν σιγήν. Ἡ οἰκονόμος ἐξετέλει χρέη πρέσβεως. Τὰ δεύτερα λεπτὰ μοὶ ἐφαίνοντο τέταρτα ὥρας. Ἡ σιγὴ ἐκείνη ἐφαίνετό μοι φρικώδης. Ἐπὶ τέλους ἡ οἰκονόμος ἐνεφανίσθη αὖθις, ἔνευσέ μοι νὰ ἀκολουθήσω αὐτήν, παρατηροῦσά με περιέργως, ὡσεὶ τὸ πρόσωπόν μου εἶχέ τι τὸ ἀλλόκοτον· διήλθομεν διάδρομον, ὤθησε τὴν κλεισάδα θύρας τινὸς καί μοι εἶπε χαμηλοφώνως· — Εἰσέλθετε, παρακαλῶ. Ὁ κύριος Βίκτωρ Οὐγκὼ εἶν' ἐκεῖ. —

Ἔστην στιγμήν τινα ἀκίνητος. Ἠσθανόμην... ἀδιαθεσίαν. Ἂν ἡ οἰκονόμος μὲ παρετήρει κατὰ πρόσωπον, θά μοι προσέφερε κύπελον ὕδατος.

— Θάρρος! — εἶπον εἶτα ἐμαυτῷ· ἀνήγειρα παραπέτασμα, προὐχώρησα κατὰ ὄῆμα καὶ εὑρέθην πρὸ τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ.

Ἦν ὄρθιος, μόνος, ἀκίνητος.

Τί εἶπον αὐτῷ; Ἐν ἡλικίᾳ δεκαοκτὼ ἐτῶν, ἐν περιστάσεσιν ὁμοίαις, χύνει τις δάκρυα. Τὰ κλαύματα εἶν' ἡ μεγάλη τῆς πρώτης νεότητος καὶ ἡδεῖα εὐφράδεια. Ἀλλὰ τριακονταετὴς δὲν κλαίει τις πλέον. Ἐν τῇ ἡλικίᾳ ταύτῃ δαμάζει τις τὴν συγκίνησιν χωρὶς νὰ πνίξῃ αὐτήν, καὶ ὁμιλεῖ. Ὁ ἐνθουσιασμός, ὑπερήφανος ἑαυτοῦ, ἐκχειλίζεται εἰς λέξεις φλογώδεις καὶ ἀνδρικάς· τὸ μέτωπον ὑψοῦται, τὸ βλέμμα σπινθηροβολεῖ, ἡ φωνὴ κραδαίνεται, ἡ ψυχὴ ὑπερηφανεύεται. Τί εἶπον, δὲν ἠξεύρω. Μοὶ ὑπηγόρευέ τις εἰς τὸ οὖς, ταχέως, λέξεις φλογεράς, ἃς ἐπανελάμβανον μετὰ φωνῆς ὑποτρόμου καὶ ἠχώδους, αἰσθανόμενος ἄπειρον ἐν τῇ καρδίᾳ ἡδύτητα, καὶ βλέπων πρὸ ἐμοῦ, ἐν συγχύσει, κεφαλὴν λευκήν, ἥτις ἐφαίνετό μοι ὑπερμεγέθης καὶ δύο γλήνας ἐφηλωμένας ταῖς ἐμαῖς αἴτινες ἐλάμβανον μικρὸν κατὰ μικρὸν ἔκφρασιν περιεργίας καὶ ἀγαθότητος. Αἴφνης ἐσίγησα, ὡσεὶ χεὶρ τις μὲ εἶχε συλλάβει ἀπὸ τοῦ φάρυγγος καὶ ἔμεινα συγκεκομμένη τῇ πνοῇ.

Τότε ὁ προσφιλής μοι εἰκοσαετὴς θαυμασμός, ἡ σταθερότης τῆς φλογερᾶς ἐπιθυμίας, οἱ φόβοι τῆς ἡμέρας ἐκείνης, αἱ ἀνησυχίαι τῶν προτεραίων ἡμερῶν, οἱ παιδικοὶ τρόμοι, αἱ νεανικαὶ ἀγρυπνίαι, οἱ ἀνδρικοὶ πυρετοί, αἱ συγγραφέως ταπεινώσεις μου, ἠμείβησαν γενναίως.

Ἡ χεὶρ ἡ γράψασα τὴν Nôtre Dame καὶ τὴν Légende des siécles ἔσφιγξε τὴν ἐμήν.

Καὶ εὐθὺς εἶτα ᾐσθάνθην δεύτερον αἴσθημα, τοῦ πρώτου ἴσως ἡδύτερον.

Ἡ ἀριστερὰ τοῦ μεγάλου ποιητοῦ χεὶρ συνηνώθη τῇ δεξιᾷ, καὶ ἡ ἐμή, θερμὴ καὶ τρέμουσα, ἔμεινεν ἐπὶ στιγμὴν ἐν ταῖς ἐκείνου.

Ἐπηκολούθησε δραχεῖα σιγή, καθ' ἣν ἤκουσα τὸν ἦχον τῆς πνοῆς μου, ὡσεὶ εἶχον διανύσει μέγαν δρόμον.

Εἶτα ἤκουσα τῆς φωνῆς αὐτοῦ· φωνὴς βαρείας ἀλλὰ γλυκείας, ἐν ᾗ ἐφάνη μοι ὅτι ἤκουον χιλίων φωνῶν, καὶ ἥτις με ἐξέπληξεν, ὡσεί, ἀκούων αὐτῆς, ἔβλεπον τὸ δεύτερον τὸν Βίκτωρα Οὐγκὼ ἐμφανιζόμενον.

— Καλῶς ἤλθετε — εἶπεν. — Ὑμεῖς ἐστὲ εὐαίσθητος. Ἐστὲ φίλος. Ἐπράξατε καλῶς νὰ παρουσιασθῆτε οὕτως. Εὐχαριστῶ ἐξ ὅλης ψυχῆς. Δὲν θὰ μ' ἐγκαταλείψητε βεβαίως ταχέως, δὲν εἶν' ἀληθές; Θὰ μείνητε μετ' ἐμοῦ ὅλην τὴν ἑσπέραν.

Εἶτά με ἠρώτησε·

— Πόθεν ἐστέ;

Ἀκούσας ὅτι ἤμην Ἰταλός, μὲ παρετήρησεν

Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.

Κατὰ τὴν ἐν Λειψίᾳ διαμονήν του.

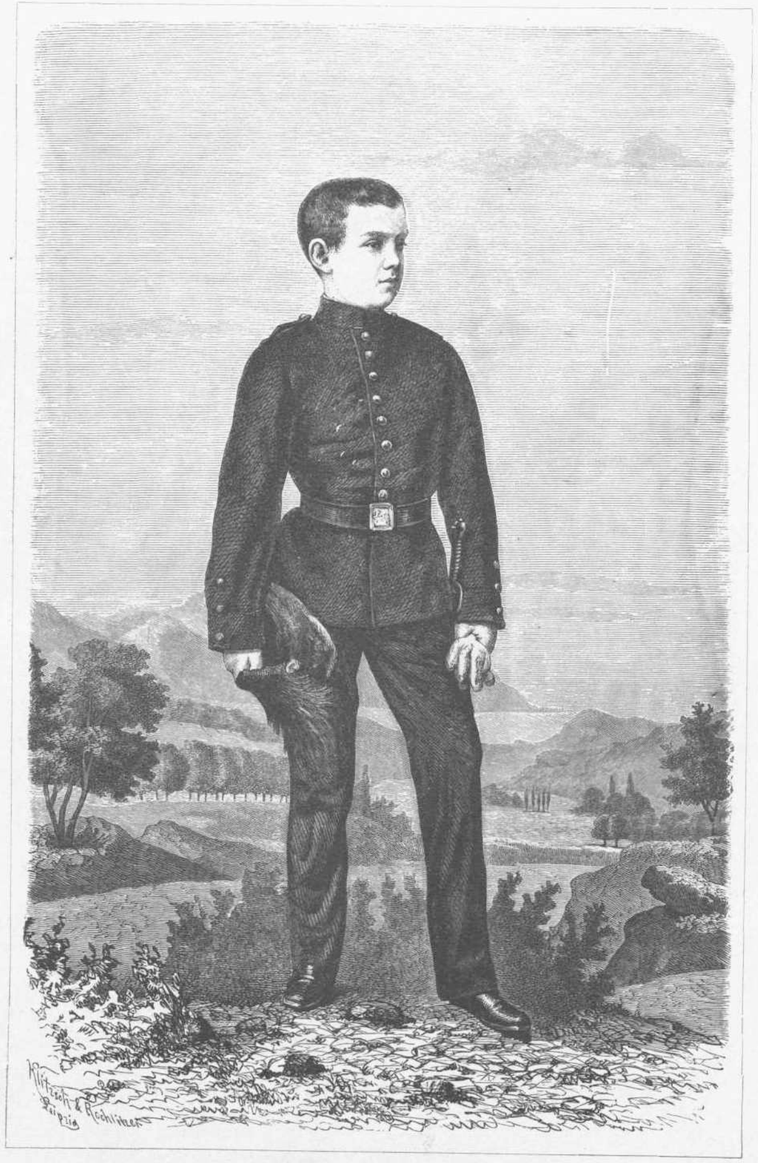

Ο ΔΙΑΔΟΧΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ.

Ἐν στολῇ μαθητοῦ τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων.

Ο ΒΑΣΙΛΟΠΑΙΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ.

Ἐν στολῇ μαθητοῦ τῆς Στρατιωτικῆς Σχολῆς τῶν Εὐελπίδων.

ἀτενῶς. Εἶτα ἔλαβέ μοι ἐκ νέου τὴν χεῖρα, προσήνεγκέ μοι κάθισμα καὶ ἐκαθέσθη.

Τί νὰ εἴπω αὐτῷ, ἀγαθὲ Θεέ! Πρὸς ἄνθρωπον τοιοῦτον, ὅταν εἴπετε μεθ' ὅλης τῆς ψυχῆς ἐκεῖν' ὅπερ δι' αὐτὸν αἰσθάνεσθε, ὄρθιος, ἐν τῇ πρώτῃ του ἐνθουσιασμοῦ ὁρμῇ, εἴπετε αὐτῷ τὸ πᾶν. Δὲν μένει ἢ ν' ἀποτείνητε αὐτῷ ἐρωτήσεις. Ἀλλὰ τί νὰ ἐρωτήσητε αὐτὸν ὅπερ νὰ μὴ ἔγραψε; Γνωρίζετε πρὸ τόσων ἐτῶν τὰς μυχαιτέρας αὐτοῦ σκέψεις, πᾶσα ἐρώτησις φαίνεται ὀχληρά, καὶ εἶτα ὅταν τις ἔχῃ μόλις τόσον θάρρος ἵν' ἀποκρίνηται, δὲν δύναται νὰ ἔχῃ ἀρκετὸν ἵνα ἐρωτᾷ. Διὸ ἔμεινα ἐκεῖ, ἄφωνος. Καὶ ἀφ' ἑτέρου, τί οὗτος ἠδύνατο νὰ εἴπῃ ἐμοί; Οὐχ ἧττον, ἵνα ἐκβάλῃ με τῆς ἀμηχανίας, ἀπέτεινέ μοι διαφόρους ἐρωτήσεις ἐπὶ τῶν Παρισίων ἐντυπώσεών μου, τῆς Ἐκθέσεως, τῆς Ἰταλίας· ἐρωτήσεις αἵτινες, ἀντὶ νὰ μ' ἀποσπάσωσι τῆς ἀμηχανίας, θὰ μ' ἐνεπήγνυον μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν ἐν αὐτῇ, ἂν μὴ ἐνόουν ὅτι, ὡς λεπτὸς τῶν ἀνθρώπων παρατηρητής, προσεῖχε πολὺ πλέον εἰς τὴν ἀπὸ τῆς ἀβεβαίου φωνῆς μου ἀποσταλάζουσαν ζωηρὰν συγκίνησιν, ἀπὸ τῶν μονοσυλλάβων ἀποκρίσεων καὶ τοῦ ἀτενοῦς ἐπ' αὐτοῦ βλέμματός μου, ἢ εἰς τὴν ἔννοιαν ἐκείνου ὅπερ ἔλεγον αὐτῷ. Καί με παρετήρει μετ' ἐρωτύλου ὕφους, συσπῶν τὰς ὀφρεῖς καὶ ἡμικλείων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἵνα ὀξύνῃ τὸ βλέμμα, καὶ μειδιῶν, ὡσεὶ ἠρέσκετο εἰς τὸ προξενοῦν μοι ἀποτέλεσμα, καὶ ὡσεὶ ἔλεγέ μοι ἐν τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ· — Παρατήρει με· ἐνίσχυσον ὀλίγῳ τὴν θέλησιν, πτωχὲ νεανία, διότι ἀναγινώσκω αὐτὴν ἐπὶ τῆς σῆς ὄψεως, ἥτις φαίνεταί μοι εἰλικρινής.

Καὶ παρετήρησα ὄντως αὐτόν, ἐν ταῖς ὀλίγαις ἐκείναις στιγμαῖς, μετὰ μεγάλης προσοχῆς· ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην νὰ ἴδω αὐτὸν καλῶς ἢ βραδύτερον ὑπὸ τοῦ φωτὸς φωτιζόμενον. Εἶν' ἀναστήματος μετρίου, ἐλαφρῶς κυρτούμενος, εὔσαρκος. Ἔχει πλατεῖαν τὴν κεφαλήν, ἀλλὰ καλῶς πεπλασμένην· μέτωπον εὐρύ, τράχηλον ταύρου, ὤμους εὐρεῖς, χεῖρας βραχείας καὶ παχείας, καὶ σάρκα ὑπόπυρον ἀφ' ἧς διαφορεῖται ἡ ὑγεία καὶ ἡ ἰσχύς. Ἅπαν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἔχει τι τὸ ἰσχυρὸν καὶ ἀθλητικόν, ὡς τὸ ἑαυτοῦ πνεῦμα. Ἔχει λασίαν καὶ πυκνὴν τὴν κόμην, τὸ γένειον ὁλόκληρον καὶ βραχύ, λευκότατον· τοὺς ὀφθαλμοὺς μακροὺς καὶ στενούς, λοξοὺς ὀλίγῳ, ὡς οἱ φαῦνοι· τοῦθ' ὅπερ δίδωσι τῇ ὄψει αὐτοῦ ὕφος τι ἀλλόκοτον. Εἰσὶν ὀφθαλμοὶ ζωηρότατοι καὶ λίαν εὐκίνητοι, οἵτινες φαίνονται ἡμίκλειστοι, καὶ ἐμφανίζονται μόνον ὡς δύο σπινθηροβολοῦντα σημεῖα, ἅτινα ὅταν προσηλῶνται, διείρουσιν εἰς τὸ βάθος τῆς ψυχῆς. Ἔφερεν ἱμάτιον ἐξ ὄρλεανς μέλανος κεκομβωμένον μέχρι τοῦ πώγωνος. Ἡ πρώτη ἐντύπωσις ἣν μοι παρήγαγεν ἦν ἀνθρώπου συνήθως ἀθύμου.

— Τόρα θὰ μείνιμεν ὀλίγῳ ὁμοῦ, — μοὶ εἶπε, μετά τινα ἄλλην ἐρώτησιν, — καὶ εἶτα θὰ ἔλθετε μετ' ἐμοῦ ἐν τῇ αἰθούσῃ, ἔνθα θὰ γνωρίσητέ τινας ἐκ τῶν ἐπιφανεστέρων τῆς Γαλλίας ἀνδρῶν. Ἐν ὁποίᾳ τινὶ τῆς Ἰταλίας πόλει κατοικεῖτε;

Εἶπον ἐν σπουδῇ τὴν ἀπάντησίν μου, καὶ ταὐτοχρόνως μὲ κατέλαβε πανικός. — Ἂν με ἠρώτα ποῖον τὸ ἐπάγγελμά μου;! — εἶπον κατ' ἐμαυτόν. Καὶ ἠρυθρίασα μέχρι τῆς ῥίζης τῶν τριχῶν.

Εὐτυχῶς, ἐνῷ ἡτοιμάζετο νὰ ἐρωτήσῃ, εἰσῆλθον τινές.

Τότ' ἐγενόμην μάρτυς σκηνῆς, ἢ σειρᾶς τοιούτων, μᾶλλον μεταξὺ τερπνῶν καὶ συγκινητικῶν, ἥτις ἔδωκέ μοι ἰδέαν τινα τῆς ἡμερεύσεως τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ, καὶ ἀντίμεμψέ μου ὅτι δὲν ἠδυνήθην νὰ συνεχίσω τὴν συνδιάλεξιν μόνος.

Προὐχώρησέ τις, καὶ μετ' αὐτόν, κατὰ μικρὰ διαλείμματα, πολλοὶ ἄλλοι, διαφόρου ἡλικίας, τὸ πρῶτον βλέποντες τὸν Βίκτωρα Οὐγκώ, οἱ ὁποῖοι εἶχον ζητήσει δι' ἐπιστολῆς αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ὡς ἐνόησα, νὰ γένωνται δεκτοί. Εἷς ἤρχετο νὰ ζητήσῃ τὴν ἄδειαν τῆς ἀνατυπώσεως ποιήσεώς τινος· ἕτερος ζητῶν ἐπεξηγήσεις περὶ τὴν ποικιλτικὴν τῆς σκηνῆς ἑνὸς δράματος· ἄλλος τὴν ἄδειαν τῆς δημοσιεύσεως ἑνὸς ἔργου· τέταρτος, ὡραῖος νεανίας βέλγος, μετὰ μακρᾶς ἐπὶ τοῦ προσώπου οὐλῆς, εὑρίσκετο ἐν τῇ αὐτῇ τῇ ἐμῇ κατηγορίᾳ· ἤρχετο, παρακινηθεὶς ὑπὸ τοῦ θαυμασμοῦ, οὐχὶ δι' ἄλλο τι, ἢ ἵνα ἴδῃ τὸν Βίκτωρα Οὐγκώ. Ἄλλους δὲν ἐνθυμοῦμαι. Καὶ ἔσχον τὴν παραμυθίαν νὰ ἴδω ὅτι νέοι καὶ γέροντες, γάλλοι καὶ ξένοι, παρίσταντο ἐν τῇ αὐτῇ ὡς ἔγγιστα καταστάσει ἐν ᾗ εὑρισκόμην καθ' ἣν στιγμὴν διηρχόμην τὸ ὑπόθυρον. Αἱ ὄψεις αὐτῶν πᾶσαι ἐξέφραζον ζωηρὰν συγκίνησιν, καὶ πάντες πλέον ἢ ἧττον, διεχώριζον τὰς λέξεις μετὰ πολλοῦ μόχθου. Καὶ ἐθαύμασα τὴν γλυκύτητα τῶν τρόπων τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ. Ἔβαινεν εἰς συνάντησιν παντός, καὶ ἔτεινεν αὐτῷ τὴν χεῖρα μετὰ θερμότητος καὶ ἀφελῶς. Ἀλλὰ δὲν ἀνεμιμνήσκετο, φυσικῶς, τοῦ ὀνόματος οὐδενός. Προσεποιεῖτο ὅμως τοῦτο. — Ἐνθυμοῦμαι κάλλιστα — ἔλεγεν· ἀναμφιβόλως. Ὑμεῖς με ἀγαπᾶτε πολύ. — Προσέφερε τοῖς πᾶσι καθίσματα καὶ ἠκροάζετο τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου τὰς διακεκομμένας καὶ πλήρεις ἐκπλήξεως διαλέξεις, νεύων καταφατικῶς ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν διὰ τῆς κεφαλῆς. Ποτὲ δὲν εἶδον αὐτὸν μειδιῶντα. Ἐφαίνετο ἀποκαμών. — Ἀλλὰ βεβαίως — ἔλεγε τέλος, δι' ἡδείας φωνῆς, — ἔξετ' ἐκεῖν' ὅπερ ἐπιθυμεῖτε. Δύναμαι νὰ φ ὑμῖν ἄλλῳ τινι ὠφέλιμος; — Ὁμιλῶν πρὸς τὸν τῆς ποικιλτικῆς, ἐξέπληξέ με μεγάλως. Προὔκειτο, ἂν δὲν μ' ἀπατᾷ ἡ μνήμη, περὶ σκηνῆς τινος τοῦ "Ὁ Βασιλεὺς διασκεδάζει". Ἐνεθυμεῖτο αὐτὴν στίχον πρὸς στίχον, καὶ ἐπανέλαβεν ἐν τάχει δεκάδα ἐκ τούτων ἵν' ἀναμνησθῇ τινος ὃν κατ' ἀρχὰς δὲν ἐνεθυμεῖτο. Ἡ ἰσχυρὰ αὐτοῦ, ἄλλως, μνήμη ἀποκαλύπτεται ἐν τῷ ἀπείρῳ πλούτῳ τῆς γλώσσης αὐτοῦ καὶ ταῖς ἀτελευτήτοις τῶν ἑαυτοῦ ἔργων μαρτυρίαις. Τελευταῖος προέβη ὁ βέλγος νεανίας, δειλῶς, θλίβων δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὴν πτέρυγα τοῦ κυλινδρικοῦ αὐτοῦ πίλου, καί, παρατηρῶν ἀτενῶς κατὰ πρόσωπον τὸν Βίκτωρα Οὐγκώ, δι' ὀφθαλμῶν κυανῶν καὶ ὑγρῶν εἶπε διὰ φωνῆς συγκεκομμένης. — Ἦλθον ἐν Παρισίοις ἵνα ἴδω ὑμᾶς. Εἰμὶ ἐκ τῆς Bruges. Δὲν εἶχον τὸ θάρρος νὰ παρουσιασθῶ. Ὁ πατήρ μου μοὶ ἔγραψεν· — Ὕπαγε, ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ εἶνε μέγας καὶ ἀγαθός· θὰ σε δεχθῇ ἀναμφιβόλως. — Καὶ τότε ἔγραψα ὑμῖν. Εὐχαριστῶ. Θὰ ἤμην εὐχαριστημένος ἂν ἔβλεπον ὑμᾶς καθ' ὁδὸν διερχόμενον. Ὀφείλω ὑμῖν μίαν τῶν ὡραιοτέρων ἡμερῶν τοῦ βίου μου, κύριε! — Εἶπε τὰς λέξεις ταύτας μεθ' ἁπλότητος καὶ χάριτος, προκαλούσης φιλήματα. Ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ ἀπεκρίθη τι αὐτῷ προσφιλῶς, τιθέμενος μίαν χεῖρα ἐπὶ τοῦ ὤμου αὐτοῦ. Ἠσθάνετο τὴν ὄψιν φλεγομένην. Πάντες οἱ λοιποὶ ἐσίγων. Εἶτα ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ παρετήρησεν ἡμᾶς πάντας, τὸν μὲ μετὰ τὸν δέ, εὐμενῶς· πάντες ἐθεώρουν αὐτόν, οὐδεὶς ἀνέπνεεν, ἐφάνη ἀμηχανῶν ὀλίγῳ καὶ ἐμειδίασε· καὶ ὑπῆρξεν ἐπὶ στιγμὴν σκηνὴ ἄλαλος, ἀλλὰ πλήρης ζωῆς καὶ ποιήσεως, ἧς θὰ τηρήσω ἐς ἀεὶ τὴν ἀνάμνησιν καὶ θὰ αἰσθάνωμαι τὴν εὐγένειαν.

Εἶτά τινες ἀπῆλθον καὶ ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ εἰσήγαγε τοὺς λοιποὺς ἐν τῷ ἐγγὺς δωματίῳ, σφίγγων τὴν χεῖρα πάντων διερχομένων πρὸ αὐτοῦ.

Ἡ δευτέρα αὕτη αἴθουσα ἦν κατάμεστος ἀνθρώπων, τῶν πλειόνων φίλων τοῦ οἴκου. Ἦν αἴθουσα μετρίου μεγέθους, μᾶλλον χαμηλή, κεκοσμημένη ἐρυθροῖς παραπετάσμασι, κομψοῖς ἐπίπλοις, ἄνευ πομπῆς. Τέσσαρες ἀνακλιντῆρες ἐν ἡμικυκλίῳ, πέριξ ἐκ μαρμάρου θερμάστρας, ἐφ' ἧς ἀρχαῖον κάτοπτρον· οὐδεμία ἐπὶ τῶν τοίχων εἰκών. Ἡ οἰκία, ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, δὲν μοὶ ἐφάνη οἶκος ἑκατομμυριούχου ποιητοῦ. Ἐνῆν ὅμως τῇ διακοσμήσει ἐπικράτησις ἐρυθροῦ βαθέος καὶ αἱμώδους, ἁρμονίαν ποιοῦσα τῷ πνεύματι τοῦ κυρίου. Τὸ ἀνὰ τὴν αἴθουσαν ἐσπαρμένον πλῆθος ἐσχημάτιζεν εἰκόνα λίαν περίεργον. Ὁ πρῶτος τῷ βλέμματί μου ἐμπεσών, διὰ τὴν ἀλλόκοτον κηλῖδα ἣν ἐσχημάτιζεν ἐν τῇ εἰκόνι ἐκείνῃ — ὡς ἰδιότροποί τινες λέξεις ἐν ὡραίᾳ τοῦ Οὐγκὼ σελίδι — ἦν τις μελάγχρους κολοσσαίων διαστάσεων, ἐν ὑποδύτῃ καὶ λαιμοδέτῃ λευκῷ, ὅστις ἐξεφύλλιζεν ἓν λεύκωμα. Καὶ ζητῶ αὐτῷ συγγνώμην, ἀλλὰ θέλω νὰ εἴπω τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ὅταν τὸ πρῶτον εἶδον αὐτὸν ἐσκέφθην τὸν μαῦρον ἐκεῖνον Ὁμὲρ-Ὀγκοὺ ὅστις λαμπρύνει τοσούτῳ καλλιτεχνικῶς τὸν πολυθρύλλητον ἔλεγχον τοῦ πλήθους τοῦ ἐν τοῖς Ἀθλίοις Πάτρονος-Μινέττη. Ἐρρέθη μοι εἶτα ὅτι ἦν συνεργάτης τοῦ Μικροῦ Τύπου, πλήρης πνεύματος, καὶ χαίρων πολλῆς ὑπολήψεως. Ἔν τινι γωνίᾳ ἄθροισμα νεανιῶν ἐπιχαρίτως γελώντων, συνδιελέγετο ὑποκριτικῶς· ὡραῖα μέτωπα, ὀφθαλμοὶ ζωηροί, κόμαι ποιητικαί, κινήσεις μεταρρυθμιστῶν· ἐξ οὗ συνεπέρανα ὅτι ἦσαν ἐκ τῶν καλουμένων Parnassiens, ποιηταὶ τῆς τέχνης διὰ τὴν τέχνην, ἢ μᾶλλον τοῦ λόγου διὰ τὸν λόγον, οἵτινες ἔχουσιν ὡς ἀρχηγὸν τὸν Δὲ Λίλλ, καὶ σχηματίζουσιν ὁμάδα μεγιστάνων ἐν τῇ αὐλῇ τοῦ Βίκτωρος Οὐγκώ. Ἔδειξαν εἶτα, ὄντως, ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν, ποιητήν τινα τῆς οἰκογενείας ἐκείνης, Κάτουλλον Μένδες, οὗτινος εἶχον ἤδη παρατηρήσει τὴν ἐκφραστικὴν καὶ συμπαθῆ ὄψιν, καὶ τὴν μακράν, ὡς Ναζοραίου, κόμην. Ἀλλαχοῦ ἐν κύκλῳ ἀνδρῶν, πάντων σχεδὸν ὑψηλοῦ ἀναστήματος, εὑρίσκοντο καί τινες ὡραῖαι φαιαὶ κεφαλαί, εὐτόλμων κατατομῶν, ἐν αἷς ἐφάνη μοι ὅτι ἀνεγνώρισα τὸν ἴδιον ἐκεῖνον τραχύτητος καὶ δυσθυμίας τύπον, ὃν ἐντυποῦσιν αἱ τοῦ πολιτικοῦ βίου καταιγίδες, καὶ ὁ ὁποῖος ἀναμιμνήσκει τὴν ἐσκεμμένην τῶν γηραιῶν πλοιάρχων δεξιότητα. Ἦσαν δύο μόναι κυρίαι, ἐγγὺς τῇ θερμάστρᾳ καθήμεναι· μία ἥτις ἐντελῶς μοὶ διέφυγε τῆς μνήμης, καὶ ἑτέρα ἧς ζωηρὰν τηρῶ ἀνάμνησιν· κυρία ἰσχυρῶν μελῶν, λευκοτάτης κόμης, μεγάλης καὶ εὐθύμου ὄψεως, φωτιζομένης ὑπὸ βαθέων ὀφθαλμῶν, — ὀλιγόλογος· δέσποινα τοῦ Βελασκέζ, ἄνευ περιδεραίου. Ἦν ἡ δεσποινὶς Δρουέ, ἠθοποιὸς διάσημος, ἥτις παρέστησε τὸ πρῶτον τὴν Λουκρητίαν Βοργίαν τῷ 1833, εἰς τὸ θέατρον τῆς Πύλης τοῦ Ἁγ. Μαρτίνου, ἐν ᾧ, ὡς πάντες γνωρίζουσι, τὸ τρομερὸν ἐκεῖνο δρᾶμα γραφὲν ἐν ἓξ ἑβδομάσιν ἐπήνεγκε θαυμάσιον θρίαμβον. Ἦσαν καὶ ἄλλοι τινές, οἵτινες ἐφάνησάν μοι ξένοι, καὶ οἱ ὁποῖοι εἶχον τὴν περίπλοκον ὄψιν τὸ πρῶτον ἐν ἐπιφανεῖ οἴκῳ εὑρισκομένου.

Πάντες σχεδὸν ὡμίλουν. Ὅταν εἰσῆλθεν ὁ Βίκτωρ Οὐγκὼ πάντες ἐσίγησαν.

Ἐκαθέσθη ἐγγὺς τῇ θερμάστρᾳ, ἐπὶ ἀνακλιντῆρος, καὶ οἱ λοιποὶ ἐσχημάτισαν περὶ αὐτὸν μέγα ἡμικύκλιον.

Τότε ἠδυνήθην νὰ ἴδω καὶ ἀκούσω αὐτὸν καλῶς.

Δὲν ἠξεύρω πῶς, ἡ συνδιάλεξις ἐστράφη ἐπὶ τῆς φιλολογικῆς Συνόδου. Ὁ Βίκτωρ Οὐγκώ, ἐρωτηθείς, ἐξέθετό τινας τῶν ἰδεῶν ὧν θὰ ἐποιεῖτο χρῆσιν ἐν τῇ ἀναγορευτικῇ αὐτοῦ διαλέξει. Ἀνεγνώρισα ὅτ' εἶν' ἀληθὲς τὸ περὶ τοῦ τρόπου τοῦ ἰδιωτικοῦ αὐτοῦ λόγου ῥηθέν μοι. Προσεδόκων νὰ ἀκούσω τὰς ἀντιθέσεις, τὰς μεγάλας μεταφοράς, τὴν παραδοξολόγον καὶ εὐτράπελον μορφήν, καὶ τὸν ἐπιτακτικὸν τόνον τὸν ἐν τοῖς, ἰδίως τῶν τελευταίων ἐτῶν, ἔργοις αὐτοῦ ὑπάρχοντα. Οὐδὲν παντὸς τούτου. Ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις γλῶσσαν ἁπλουστέραν, τόνον μετριότερον, τρόπον διδόντα μείζονα φυσικότητα ἐν τῇ ὁμιλίᾳ ἧς ἐχρᾶτο κατὰ τὴν διάλεξιν ἐκείνην. Ἵνα μὴ ἔχῃ τὸ ὕφος ἀπ' ἐξέδρας ὁμιλοῦντος, διελέγετο παρατηρῶν κατὰ πρόσωπον ἕνα μόνον, καὶ χαμηλοφώνως. — Ἰδοὺ ἐκεῖν' ὅπερ θὰ ἔλεγον, — ἔλεγεν — ἐκεῖν' ὅπερ πιστεύω ὅτι δύναμαι νὰ εἴπω· εἴπετέ μοι ἂν φαίνηται ὑμῖν τοῦτο κατάλληλον. — Δὲν ἐχειρονόμει παντελῶς· ἐκράτει ἀμφοτέρας τὰς χεῖρας ἐπὶ τῶν γονάτων. Μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔξεε τὸ μέτωπον δι' ἑνὸς δακτύλου· κίνησις συνήθης αὐτῷ. Καὶ λέγουσιν ὅτι καὶ περὶ φιλολογίας συζητῶν, ἐν στενοτάτῳ κύκλῳ, καὶ ἁπτόμενος τῶν φλογωδεστέρων ζητημάτων, ὁμιλεῖ μετὰ τῆς αὐτῆς ἁπλότητος. Ἐξ οὗ δέον νὰ συμπεράνῃ τις ὅτι, γράφων, ἐν τῇ τῆς φαντασίας ἀνυψώσει, ἀλλάσσει σχεδὸν φύσιν, ἢ ὅτι ἐκ ψυχρᾶς ἀποφάσεως ὁμιλεῖ τὴν ἄλλην ἐκείνην γλῶσσαν, διότι νομίζει αὐτὴν ὑψηλοτέραν καὶ πλέον ἐνεργόν. Αὐτοῦ ὁμιλοῦντος, πάντες προσεῖχον. Ἐνεποίησέ μοι αἴσθησιν ὁ πλέον ἢ σεβαστός, δειλὸς σχεδόν, τόνος, μεθ' οὗ ἀπέτεινον αὐτῷ τὸν λόγον καὶ οἱ ὡς οἰκεῖοι αὐτῷ διακείμενοι δοκοῦντες. Πάντες ἠρώτων αὐτὸν διὰ τοῦ· — Διδάσκαλε — Προσφιλῆ μοι διδάσκαλε. — Εἷς εἶπε· — μεγάλε διδάσκαλε. — Οὐδέποτε εἶδον ἐπιφανῆ συγγραφέα ὑπὸ πλήθους περικυκλούμενον θαυμαστῶν, νὰ ὁμοιάζῃ, ὡς ἐκεῖνος, τῇ συνοδείᾳ μονάρχου. Καθῆκόν μου, ὅμως, νὰ προσθέσω ὅτι ἐπὶ τῆς ὄψεως αὐτοῦ οὐδέποτε καὶ τὴν ἐλαχίστην εἶδον λάμψιν, ἐκφράζουσαν κενὴν εὐχαρίστησιν τοῦ περικυκλοῦντος αὐτὸν θαυμασμοῦ. Ἀληθές, ἐξ ἄλλου, ὅτι πρὸς τοῦτο πρὸ πεντηκονταετίας ἦν εἰθισμένος.

Η ΕΣΦΑΛΜΕΝΗ ΙΔΕΑ

περὶ τῶν διανοητικῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεων τῶν γυναικῶν.

Ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ.

ΑΝΩΜΑΛΙΑ παράδοξος συμβαίνει ἐν τῷ ἡμετέρῳ αἰῶνι τῶν ἐπιστημῶν, ὅτι οὐδεμία ἐγένετο σπουδαία ἀπόπειρα πρὸς ἀκριβῆ ἐκτίμησιν τῶν φυσικῶν καὶ διανοητικῶν δυνάμεων τῶν γυναικῶν. Οἱ ἄνδρες ἐξητάσθησαν καὶ ἐξετιμήθησαν ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, ἀλλὰ περὶ τῆς διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν γυναικῶν αἱ ἔρευναι ἐγένοντο ἐπιπολαίως καὶ ὅλως ἀβασίμως. Οἱ ἐπιστήμονες θεωροῦσι παραδεδεγμένον πρῶτον μέν, ὅτι αἱ γυναῖκες εἶναι ἐκ φύσεως κατώτεραι τῶν ἀνδρῶν πεπλασμέναι καὶ φυσικῶς καὶ διανοητικῶς, δεύτερον δὲ ὅτι τοῦτο εἶναι ἀξίωμα βεβαιωθὲν καὶ μὴ χρῇζον ἀποδείξεως. Κοινῶς ἐπίσης τοῦτο πιστεύεται μὲ μόνην τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς τὰς γυναῖκας ἀποδίδεται μεγαλειτέρα φυσικὴ χάρις, εὐαισθητοτέρα καρδία κττ. Ἐπὶ τοῦ ἀξιώματος τούτου βασιζόμενοι οἱ ἄνδρες ἐναβρύνονται ἐπὶ τῇ ὑπεροχῇ αὐτῶν καὶ οὐδὲ προσοχῆς ἀξιοῦσι τὰς διανοητικὰς τῶν γυναικῶν δυνάμεις. Ἡ ἰδία πεποίθησις ἑκατέρου γένους δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν. Ἐὰν αἱ γυναῖκες ἦναι καθ' ὅλα ὑποδέστεραι, πρέπει ὁ κόσμος νὰ πεισθῇ περὶ τούτου, καὶ τοῦτο δικαιοῦνται ν' ἀπαιτήσωσιν αἱ γυναῖκες, ζητοῦσαι καὶ δικαίως νὰ συγκριθῶσι πρὸς τοὺς ἄνδρας ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις. Ἡ γνώμη τῶν ἰατρῶν, οἵτινες ζητοῦσι ν' ἀποκλείσωσι τὰς γυναῖκας ἀπὸ τῆς ἐξασκήσεως τῆς ἰατρικῆς, δὲν πρέπει νὰ γείνῃ ἀσυζητητὶ παραδεκτή, οὐδὲ πρέπει ἡ ἐκτίμησις νὰ ἀφεθῇ ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς ἄνδρας.

Ἂς ἐξετάσωμεν κατὰ πρῶτον τὴν σωματικὴν δύναμιν. Εἶναι γενικῶς παραδεδεγμένον ὅτι ἡ γυνὴ εἶναι ἀσθενεστέρα τοῦ ἀνδρός· ἐὰν ὅμως ἐξετάσωμεν ὡριμώτερον τοῦτο, εὑρίσκομεν πολλὰς περιέργους ἀνωμαλίας καὶ γεννᾶται ἀμφιβολία, ἂν ἡ γυνὴ ἦναι ἐκ φύσεως ἀσθενεστέρα τοῦ ἀνδρός, ἢ ἂν κατέστησαν αὐτὴν ἀσθενεστέραν τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν νεωτέρων χρόνων. Ὁ ἐν οἴκῳ βίος, ἡ ἀκατάλληλος ἐνδυμασία, ἡ ἔλλειψις γυμναστικῆς καὶ ὑγιῶν ἀσκήσεων ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ, ἐνίοτε δὲ καὶ ἡ ἐλαφροτέρα τροφή, καθιστῶσι κατ' ἀνάγκην τὴν γυναῖκα ἀσθενεστέραν τοῦ ἀνδρός. Ἀλλὰ κατὰ πόσον δέον ν' ἀποδοθῇ ἡ ἀδυναμία αὕτη τῶν μυώνων εἰς τὴν γυναῖκα, τοῦτο οὐδεὶς μέχρι τοῦδε ἠρεύνησεν. Ἡ ἀνθρωπομετρικὴ ἐν Ἀγγλίᾳ Ἐπιτροπὴ ἐδημοσίευσε πρὸ μικροῦ ἔκθεσιν, περιέχουσαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς συγκριτικῆς τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν δυνάμεως, καὶ ἡ ἔκθεσις εἶναι εὐνοϊκὴ πρὸς τὸ γένος τῶν ἀνδρῶν· ἀλλ' αἱ δοκιμαί, ἐφ' ὧν βασίζεται ἡ ἔκθεσις περιορίζονται μόνον εἰς τὴν δύναμιν τῶν βραχιόνων. Καὶ πράγματι ὡς πρὸς τὴν δύναμιν τῶν βραχιόνων οἱ ἄνδρες εἶναι ἀνώτεροι τῶν γυναικῶν. Ὁ ἀνὴρ ἦτο ἀνέκαθεν πολεμιστής· διὸ καὶ οἱ ὦμοι αὐτοῦ εἰσὶ μεγάλως ἀνεπτυγμένοι· ἡ δὲ γυνή, ὡς φύλαξ τῶν παιδικῶν ὑπάρξεων, ἔχει τὴν μεγαλειτέραν αὐτῆς δύναμιν εἰς τὸ φέρειν φορτία, καὶ ὡς ἐκ τούτου τὰ κατώτερα αὐτῆς μέλη εἶναι πλέον ἀνεπτυγμένα τῶν ἀνωτέρων. Ἡ δεσποινὶς Γόρδωνος Κούμμιγκ ἀναφέρει ὅτι ἐξεπλάγη διὰ τὰ βάρη, τὰ ὁποῖα φέρουσιν αἱ γυναῖκες ἐν Κίνᾳ. Αἱ γυναῖκες τῶν Ἰνδιῶν ὁδοιποροῦσιν ἐπὶ ὥρας πολλὰς φέρουσαι ἐπὶ τῶν ὤμων των τὰ παιδία των καὶ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς των σκηνὰς καὶ ἄλλας ἀποσκευάς. Ὁ Ἀμερικανὸς περιηγητὴς Hearn λέγει, ὅτι αἱ γυναῖκες εἶναι πεπλασμέναι διὰ τὴν ἐργασίαν· μία γυνὴ δύναται νὰ φέρῃ ὅσα δύο ἄνδρες φέρουσιν. Αὗται στήνουσι τὰς σκηνάς, διορθοῦσι τὰ ἐνδύματα τῶν ἀνδρῶν καὶ ἐν γένει εἶναι ἀπαραίτητοι εἰς τὰς ὁδοιπορίας· ἐκτὸς δὲ τούτου εἶναι καὶ εὐθυνώτεραι τῶν ἀνδρῶν. Ὁ φυσιοδίφης de Saussure διηγεῖται ὅτι ἔχων ἀνάγκην νὰ μεταφέρῃ ἡμέραν τινὰ ἀπό τινος ὄρους ἐν Ἑλβετίᾳ κιβώτιον πλῆρες ὀρυκτῶν δὲν ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ἄνδρα δυνάμενον νὰ φέρῃ τὸ βαρὺ φορτίον, εὗρεν ὅμως γυναῖκα ἥτις ἄνευ πολλοῦ κόπου τὸ μετέφερε διὰ ὁδοῦ πετρώδους καὶ ἀνωμάλου. Εἰς πολλὰ μέρη τῆς Ἀγγλίας αἱ γυναῖκες χρησιμοποιοῦνται (ἐν τοῖς μεταλλείοις καὶ ὀρυχείοις) διὰ τὴν μεταφορὰν βαρέων φορτίων, καὶ ἡ ἐργασία αὐτῶν δὲν εἶναι κατωτέρα τῆς τῶν ἀνδρῶν.

Ἐνδιαφέρον θὰ ἦτο νὰ ἐξετάσῃ τις ἂν ἡ γυνὴ δύναται ν' ἀντέχῃ ἐπὶ πολὺ εἰς ἐπίπονον ἐργασίαν. Ὁ ἰατρὸς Haughton διατείνεται βασιζόμενος εἰς πολλὰς ἀποπείρας ὅτι ἡ γυνή, ἔχουσα τὰς ἶνας τῶν μυώνων λεπτοτέρας, δύναται νὰ ἐκτελέσῃ διαρκεστέραν ἐργασίαν τοῦ ἀνδρός, ἀρκεῖ ἡ ἐργασία αὕτη νὰ μὴν ἀπαιτῇ δύναμιν τῶν βραχιόνων. Τοῦτο ἐξέφρασε πρὸ μικροῦ ἐν Βιρμιγγάμῃ καὶ ὁ εἰσηγητὴς ἐπιτροπῆς, κληθείσης νὰ ἐξετάσῃ ἀναφοράν, δι' ἧς οἱ ἐργάται ἐργοστασίου καρφίων ἐζήτουν ν' ἀποκλεισθῶσιν ἀπὸ τῆς ἐργασίας ταύτης αἱ γυναῖκες.

Ἤδη δέον νὰ συζητηθῇ ὁ βαθμὸς τῆς ἐνεργείας τῶν μυώνων. Κοινῶς εἶναι παραδεδεγμένον ὅτι αἱ γυναῖκες ὑπερέχουσι τῶν ἀνδρῶν κατὰ τὴν ταχύτητα τῶν κινήσεων. Ἡ καρδία των πάλλει ταχύτερον, ἡ ἀναπνοή των εἶναι ταχυτέρα, τὰ νεῦρα μεταδίδουσι πᾶσαν κίνησιν ταχύτερον. Ὅθεν οὐδὲν ἄπορον ἂν αἱ γυναῖκες ἐκτελῶσι καὶ ταχύτερον τὴν ἐργασίαν τῶν χειρῶν. Ἡ ἐφημερὶς "Βεσὴβ" οὕτως ἐκφράζεται περὶ τῆς βιομηχανίας τῶν σιγάρων· "Ἡ διαφορὰ εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν σιγάρων ὑπὸ ἀνδρῶν καὶ ὑπὸ γυναικῶν δὲν εἶναι μεγάλη· ἀλλ' αἱ γυναῖκες κατασκευάζουσιν αὐτὰ ταχύτερον." Τοῦτο συμβαίνει καὶ εἰς τὴν βιβλιοδετικὴν ἐργασίαν, εἰς τὸ δίπλωμα τοῦ χάρτου, εἰς τὸ ῥάψιμον τῶν φύλλων κτλ. Ἔν τινι σχολείῳ τῆς Βοστώνης παρετηρήθη ὅτι μεταξὺ τῶν κορασίων ἓξ πρὸς τέσσαρας ἄρρενας ἦσαν τυχύτερα εἰς πᾶσαν ἐργασίαν. Ἐν γένει δὲ εἶναι παρατηρημένον ὅτι ὅπου ἀπαιτεῖται ταχύτης καὶ δεξιότης τῶν χειρῶν αἱ γυναῖκες ὑπερέχουσι τῶν ἀνδρῶν.

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὴν ζωτικὴν δύναμιν. Ἡ πιθανότης τῆς ζωῆς ἐν ἑκάστῳ θήλει βρέφει εἶναι πεντάκις μεγαλειτέρα ἢ παρὰ τῷ ἄρρενι. Πολλοὶ διϊσχυρίσθησαν ὅτι οἱ κίνδυνοι εἰς οὓς εἶναι ἐκτεθειμένοι οἱ ἄνδρες εἶναι περισσότεροι, ἀλλ' ὁ διϊσχυρισμὸς οὗτος ἀποδεικνύεται ἐσφαλμένος, ὅταν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν ὅτι μεταξὺ τῆς ἡλικίας δεκαπέντε καὶ πεντήκοντα ἐτῶν ἡ πιθανότης τῆς ζωῆς παρ' ἀμφοτέροις τοῖς φύλοις εἶναι ἡ αὐτή, ἐν ᾧ ἡ γυνὴ ὑπόκειται εἰς τοὺς ἐκ τῶν τοκετῶν κινδύνους. Ἐν τῇ παιδικῇ ὅμως καὶ τῇ γεροντικῇ ἡλικίᾳ διαφαίνεται ἡ ὑπεροχὴ τῆς ζωῆς τῶν γυναικῶν. Ἡ πιθανότης ζωῆς παρ' ἀνδρὶ ἐν ἡλικίᾳ 50 ἐτῶν εἶναι ὀλιγωτέρα τῆς παρὰ γυναικὶ τῆς αὐτῆς ἡλικίας. Ἂν καὶ συνήθως 105 ἄρρενα βρέφη γεννῶνται ἀπέναντι 100 θηλέων, μ' ὅλον τοῦτο ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς ζῶσι περισσότεραι πάντοτε γυναῖκες καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν ταῖς πλείσταις ἄλλαις χώραις τῆς Εὐρώπης. Πρὸς τούτοις αἱ γυναῖκες ὑπόκεινται εἰς ὀλιγωτέρας νόσους ἢ οἱ ἄνδρες, καὶ ἐν τοῖς νοσοκομείοις ὁ ἀριθμὸς τῶν νοσηλευομένων γυναικῶν εἶναι πάντοτε ὀλιγώτερος τοῦ τῶν ἀνδρῶν. Τοῦτο ἀποδεικνύουσιν αἱ στατιστικαὶ σημειώσεις πασῶν τῶν χωρῶν. Καὶ ὅμως αἱ ἐργαζόμεναι γυναῖκες λαμβάνουσιν ὀλιγώτερον μισθὸν τῶν ἀνδρῶν καὶ ὡς ἐκ τούτου διαιτῶνται καὶ χειρότερον. Ἡ μεγαλειτέρα αὕτη διάρκεια τῆς ζωῆς παρὰ ταῖς γυναιξὶν ἀποδεικνύει τρανῶς ὅτι ἡ ζωτικὴ των δύναμις εἶναι μεγαλειτέρα.

Τὰ ὄργανα τῶν αἰσθήσεων φαίνονται ὅτι εἶναι παρὰ ταῖς γυναιξὶν ἐντελέστερα. Ἡ ἀναλογία τῶν τυφλῶν, κωφαλάλων καὶ βλακῶν θηλέων βρεφῶν εἶναι ὀλιγωτέρα τῆς τῶν ἀρρένων. Ὁ ἰατρὸς Κάρτερ ἀναφέρει ἐν τῇ πρὸς τὴν Ἑταιρίαν τῶν Τεχνῶν ἐκθέσει του (τοῦ 1881), ὅτι εἰς ἑκατὸν ἄνδρας εὗρε 4.76 μὴ διακρίνοντας τὴν διαφορὰν τῶν χρωμάτων, ἐν ᾧ εὗρε μόνον $\frac{4}{10}$ τοῖς % γυναῖκας.

Ἕτερος ἰατρός, ὁ Crichton Browne, ἐποιήσατο πειράματα ἐπὶ τοῦ παρὰ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἰσπνεομένου ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, καὶ

εὗρεν ὅτι ἐν ᾧ ἡ ζωτικὴ δύναμις τῶν ἀρρένων ἀντιστοιχεῖ πρὸς 244 κυβικοὺς δακτύλους ἀέρος, ἡ τῶν θηλέων εἶναι μόλις 130 δακτύλων. Ὁ σοφὸς ὅμως ἰατρὸς δὲν λαμβάνει ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ μὲν παῖδες ἔχουσι θορυβωδεστέρας καὶ κοπιωδεστέρας τὰς διασκεδάσεις των, ἐν ᾧ τὰ κοράσια διάγουσιν ἐν τοῖς σχολείοις βίον ἡσυχώτερον, διὰ καὶ ὀλιγώτερον ἀέρα καταναλίσκουσιν. Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ ἡ ἐνδυμασία τῶν γυναικῶν παρεμποδίζει τὴν ἀφθονωτέραν εἰσπνοὴν τοῦ ἀέρος· ἀφ' ἑτέρου ὅμως παρετηρήθη ὅτι γυναῖκες ἀοιδοὶ ἔχουσι πολὺ ἀνεπτυγμένον τὸ στῆθος ὡς ἐκ τῆς συχνοτέρας τοῦ ἀέρος εἰσπνοῆς.

Ὁ αὐτὸς ἰατρὸς παρετήρησεν ὅτι ἐν τῷ αἵματι τῶν ἀρρένων παίδων ὑπάρχουσι περισσότερα τὰ ἐρυθρᾶ σφαιρίδια ἢ ἐν τῷ τῶν θηλέων. Ἀλλ' ἐνταῦθα δέον νὰ ἐρωτήσωμεν· τίνων ἀρρένων καὶ τίνων θηλέων; Γενικῶς παραδεδεγμένον εἶναι ὅτι ἄνθρωποι διαιτώμενοι οἴκοι καὶ μὴ πολὺ κινούμενοι ἔχουσιν ὀλιγώτερα ἐρυθρᾶ σφαιρίδια τῶν ἐν ὑπαίθρῳ ζώντων καὶ ἐργαζομένων κοπιωδῶς. Ὅταν δὲ λάβωμεν τοὺς ἀνθρώπους ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις βλέπομεν ὅτι δὲν ὑπάρχει οὐσιώδης ἐν τοῖς ἐρυθροῖς σφαιριδίοις τοῦ αἵματος διαφορά.

Καὶ τὴν πεπτικὴν δύναμιν ἠθέλησάν τινες νὰ ἀποδώσωσιν ἰσχυροτέραν παρὰ τῷ ἄρρενι· τοῦτο εἶναι ὅμως ἐσφαλμένον, καθότι ἡ γυνὴ οὐ μόνον τὴν τροφὴν δι' ἑαυτὴν καταναλίσκει ἀλλὰ πολλάκις τρέφει διὰ τοῦ γάλακτος αὐτῆς καὶ ἄλλας ὑπάρξεις, τὰ τέκνα αὐτῆς, καὶ ὅμως δὲν ἀπόλλυσιν ὡς ἐκ τούτου τὰς δυνάμεις της.

Ἂς ἐξετάσωμεν ἤδη καὶ τὴν διανοητικὴν τῶν δύο φύλων δύναμιν. Τὸ βάρος τοῦ γυναικείου ἐγκεφάλου εἶναι κατώτερον τοῦ τῶν ἀνδρῶν· ὡς ἐκ τούτου διατείνονται τινὲς καὶ ἡ διανοητικὴ τῶν γυναικῶν δύναμις εἶναι κατωτέρα. Καὶ πρῶτον μὲν δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένον ἂν τὸ βάρος τοῦ ἐγκεφάλου ᾖναι καὶ ἀπόδειξις διανοητικῆς δυνάμεως ἰσχυροτέρας. Ἡ διανοητικὴ δύναμις ἐξαρτᾶται πρῶτον μὲν ἐκ τῆς ποιότητος τοῦ ἐγκεφάλου, δεύτερον δὲ ἐκ τῆς ἐνεργητικότητος αὐτοῦ καὶ τρίτον ἐκ τοῦ ὄγκου. Ὁ ἀνήρ, ὁ ἔχων τὸν βαρύτερον μέχρι τοῦδε ἐγκέφαλον, ἦτο σιδηρουργός τις Ἀμερικανός, ὅστις οὐ μόνον διανοητικὴν ἀνάπτυξιν ὑπερέχουσαν δὲν εἶχεν, ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς τὸ ἔργον του ἐδείκνυε μεγάλην ἱκανότητα. Καὶ ὅμως, καὶ ἂν παραδεχθῶμεν ὅτι ἐν ἴσῃ ποιότητι καὶ ἐνεργητικότητι τοῦ ἐγκεφάλου ὁ ὀγκωδέστερος ἐγκέφαλος εἶναι ἀνώτερος τοῦ μικροτέρου, ἀβέβαιον εἶναι ἂν τῶν γυναικῶν ὁ ἐγκέφαλος ᾖναι μικρότερος ἀναλόγως τοῦ ὅλου σώματός των. "Ὡς πρὸς τὴν ποιότητα τοῦ ἐγκεφάλου, λέγει ὁ φρενολόγος Fowler, αὕτη σχετίζεται πρὸς τὴν λεπτότητα τοῦ δέρματος καὶ τῆς κόμης." Τὰς ἰδιότητας ταύτας ἔχουσι κυρίως αἱ γυναῖκες. Ἐκτὸς δὲ τούτου ἀποδεδειγμένον εἶναι ὅτι ὁ γυναικεῖος ἐγκέφαλος ἐνεργεῖ ταχύτερον.

Ὡς πρὸς τὴν διανοητικὴν ἀνάπτυξιν τῶν γυναικῶν ἔχομεν θετικὰς πληροφορίας ἐκ τῆς στατιστικῆς. Ἐν Ἀμερικῇ, ἔνθα ἄνδρες καὶ γυναῖκες φοιτῶσιν εἰς τὰ Πανεπιστήμια, τὰ ἀποτελέσματα εἶναι εὐνοϊκὰ πρὸς τὸ θῆλυ γένος. Ἐκ τῆς τελευταίας ἐπισήμου ἐκθέσεως τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Cornell (ἐν Ἀμερικῇ) μανθάνομεν ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα δέκα ἔτη ἄνδρες καὶ γυναῖκες ἠκολούθησαν τὰ αὐτὰ μαθήματα, ὑπέστησαν τὰς αὐτὰς ἐξετάσεις, καὶ ἡ βαθμολογία ἀποδεικνύει ὅτι μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιτυχίας ἐτελείωσαν τὰς σπουδάς των καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ.

"Πῶς γίνεται, ἐρωτῶσιν οἱ ἄνδρες, ὅτι μέχρι τοῦδε οὐδεὶς γυναικεῖος Σαιξπῆρος ἀνεφάνη ἐν τῷ κόσμῳ; Ὅτι οἱ μεγαλείτεροι καλλιτέχναι ἦσαν ἄνδρες, καὶ ὅτι αἱ μεγαλείτεραι ἐφευρέσεις καὶ ἀνακαλύψεις εἶναι ἔργα ἀνδρῶν; Τοῦτο ἰσχύει διὰ τὸ παρελθόν, ὅτε ἡ ἀνατροφὴ τῶν γυναικῶν ἦτο παρημελημένη. Τὰ σχολεῖα καὶ ἐκπαιδευτήρια ἦσαν αὐταῖς τότε ἀποκεκλεισμένα, καὶ ἄν ποτε γυνή τις ἐτόλμα νὰ ἐπιφέρῃ παρατήρησίν τινα ἐν κύκλῳ ἀνδρῶν, τῇ ἔκλειον τὸ στόμα διὰ ἀρχαίου χωρίου ἢ διὰ κλασικῆς ῥήσεως, ἀγνώστου ὅλως αὐτῇ. Ἕτερον πρόσκομμα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γυναικὸς ἦτο ὁ ἀποκλεισμός, ἐν ᾧ ἔζη· ὁ ἀνὴρ συναναστρέφετο μὲ τοὺς ὁμοίους του ἐν στρατοπέδοις, ἐν οἰνοπωλείοις, ἐν πλατείαις καὶ ὁδοῖς, ἐμονομάχει, ἔπαιζε, ἔπινεν καὶ ἠγωνίζετο διὰ συγγραφῶν, ἐν ᾧ ἡ γυνὴ οὐδενὸς τούτων μετεῖχεν.

Ὅ,τι δὲ κυρίως ἐπηρέαζε τότε τὴν ἀνατροφὴν τῶν γυναικῶν ἦτο ὅτι δὲν ἠναγκάζοντο, ὡς οἱ ἄνδρες, νὰ ἐργασθῶσι διανοητικῶς πρὸς προμήθειαν τοῦ ἀναγκαίου ἄρτου. Ἡ γυνή, ἡ ἐκτὸς τῆς οἰκίας της ἐργαζομένη, ὅπως ἔχῃ ἀπολαβήν τινα, ἐθεωρεῖτο ἀναξία τοῦ προορισμοῦ της. Καὶ ἄλλο πρόσκομμα εἶναι ἡ ἔλλειψις τῆς ἐλευθερίας· ἡ γυνὴ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ πατρός, ἐκ τοῦ συζύγου, ἕνεκα τοῦ ἄρτου, τὸν ὁποῖον τρώγει, οὐδὲ ἔχει τὸν ἀπαιτούμενον καιρὸν νὰ ἀσχολῆται εἰς ἄλλα ἐκτὸς τῆς οἰκίας της. Ὁ ἀνὴρ θέτει τὴν ἀνάπτυξιν μιᾶς φιλολογικῆς ἢ ἐπιστημονικῆς ἰδέας ὡς ὅρον τοῦ βίου του ὁλοκλήρου· τὸ ἔργον τῆς γυναικὸς εἶναι ν' ἀναθρέψῃ τέκνα, νὰ τρέφῃ, πλύνῃ καὶ διευθετῇ αὐτά, καὶ ἐν τοσούτῳ ὁ ἀνὴρ ἐργάζεται διανοητικῶς. Ὅθεν μόνον ἐκεῖναι αἱ γυναῖκες ἐξετέλεσαν ἔργα ἐφάμιλλα τῶν ἀνδρῶν, ὅσαι ἀπετίναξαν τὸν ζυγὸν τῆς τοιαύτης τῶν οἰκείων των κηδεμονίας.

Πῶς εἶναι δυνατὸν γυνὴ νὰ καταστῇ ἔξοχος ζωγράφος, ἐὰν ἀποκλείηται ἀπὸ τῶν πολυτεχνείων, ἔνθα ἐπὶ ζώντων ὑποδειγμάτων μανθάνει τὴν ἀνατομίαν τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος; Πῶς εἶναι δυνατὸν γυνὴ νὰ γείνῃ ἔξοχος μουσουργός, ἐν ᾧ ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο σπουδὴ ἐτῶν πολλῶν καὶ τακτικὴ τῆς ὀρχήστρας διεύθυνσις; Ἡ τέχνη περὶ τὸ κλειδοκύμβαλον ἢ τὴν κιθάραν δὲν ἀρκεῖ ὅπως ἀποτελέσῃ μουσουργόν.

Ὡς πρὸς τὴν μηχανικὴν τέχνην πολλαὶ γυναῖκες ἐφάνησαν ἀνώτεραι τῶν ἀνδρῶν. Τὴν ὑφαντικὴν τῆς μετάξης ἐφεῦρεν ἡ Σί-Λούγκ-Χί, αὐτοκράτειρα τῆς Κίνας, ἣν οἱ Σῖναι μέχρι σήμερον λατρεύουσι διὰ τοῦτο. Τὴν κεντητικὴν μηχανὴν ἐφεῦρεν ἡ Βαρβάρα Θοῦτμαν, ἥτις ἔχει καὶ ἀνδριάντα ἐν τῇ ἰδιατέρᾳ αὐτῆς πατρίδι, τὴν δὲ ξυλογραφικὴν ἐφεῦρεν ἡ Ἰσαβέλλα Κουμία, Ἰταλὶς ἐκ Ῥαβέννης. Εἰς τοὺς καθ' ἡμᾶς χρόνους Ἀμερικανίς τις, ὀνόματι Green, ἐφεῦρε τὴν ἐκκοκιστικὴν τοῦ βάμβακος μηχανήν, ἥτις ἀπαράλλακτος λειτουργεῖ μέχρι σήμερον καὶ δι' ἧς ἡ τιμὴ τοῦ βάμβακος οὐσιωδῶς ἠλαττώθη. Πολλῶν ἐφευρέσεων πρακτικωτάτων ἡ πρώτη ἰδέα ὀφείλεται εἰς γυναῖκας, ἡ δὲ ἐκτέλεσις μόνον εἰς τοὺς ἄνδρας, οἵτινες φυσικῷ τῷ λόγῳ οἰκειοποιοῦνται καὶ τὴν ὅλην δόξαν. Πῶς ἦτο καὶ δυνατὸν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μηχανημάτων νὰ λάβῃ μέρος ἡ γυνή, ἀφ' οὗ οὐδέποτε διδάσκεται μηχανικήν; Δυνάμεθα νὰ φαντασθῶμεν γυναῖκα κατασκευάζουσαν ἕλικα ἢ θωρηκτὸν ναυπηγοῦσαν;

Ἄνευ τεχνικῶν γνώσεων, ἄνευ διανοητικῆς προπαρασκευῆς, ἄνευ γνώσεως τοῦ κόσμου καὶ τῶν ἰδεῶν του, ἄνευ ἐλευθερίας καὶ χρημάτων πῶς ἦτο δυνατὸν ἡ γυνὴ νὰ ἀναπτύξῃ ὅλα τὰ διανοητικὰ αὐτῆς προτερήματα; Οἱ ἄνδρες ἀφωσιώθησαν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἀνάπτυξιν, αἱ δὲ γυναῖκες εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνδρῶν. Ὅπου τὰ προσκόμματα ταῦτα παρηγκωνίσθησαν, αἱ γυναῖκες πολλὰς ἔδρεψαν δάφνας ἐν τῇ εὐγενεῖ σταδιοδρομίᾳ.

Περὶ τούτου ἔχομεν ἐνδιαφερούσας πληροφορίας ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος. "Τὰ ἤθη τῶν Αἰτωλῶν παρεῖχον εἰς τὰς γυναῖκας μεγαλειτέραν ἐλευθερίαν ἢ ἐν οἱᾳδήποτε ἄλλῃ χώρᾳ τῆς Ἑλλάδος. Αἱ γυναῖκες παρ' αὐτοῖς δὲν ἦσαν περιωρισμέναι ἐν τῷ οἴκῳ, ὡς ἐν Ἰωνίᾳ, οὐδὲ ὑπεῖκον εἰς τὴν αὐστηρὰν πειθαρχίαν τῶν Σπαρτιατῶν. Ὡς συναναστροφόμεναι μετὰ τῶν ἀνδρῶν οἱ Αἰτωλίδες εἶχον ἀνωτέραν ἀνατροφὴν καὶ ἐσυνείθιζον νὰ ἐκφράζωσι τὰ αἰσθήματά των εἰς βαθμὸν ὅλως ἄγνωστον ἐν τῇ ἱστορίᾳ μέχρι σήμερον. Παρατηρήσεως ἄξιον εἶναι ὅτι παρ' αὐτοῖς ἐκ τῶν τεσσάρων μεγάλων ποιητῶν, αἱ τρεῖς ἦσαν γυναῖκες, μία ἐξ αὐτῶν ἡ ἀθάνατος Σαπφώ, ἣν ὁ Ἀριστοτέλης θέτει ἐν ἴσῃ μοίρᾳ μετὰ τοῦ Ὁμήρου. Ἐν Θήβαις, πόλει αἰτωλικῇ, ἡ Μόρτις καὶ ἡ Κόριννα ἦσαν ἐφάμιλλοι τοῦ Πινδάρου."

Μετὰ τὰς λάμψεις ταύτας ἡ θέσις τῶν γυναικῶν ἐπεσκιάσθη καὶ σήμερον μόνον ἤρξατο πάλιν ἀναλάμπουσα. Ἄλλοτε αἱ γυναῖκες ἐθεωροῦντο ἀνίκανοι νὰ ἐμφανισθῶσιν ἐπὶ τῆς σκηνῆς θεάτρου· σήμερον αὗται ὑποσκελίζουσι τοὺς ἄνδρας ὡς ἠθοποιοί. Πρὸ μιᾶς ἑκατονταετηρίδος αἱ συγγραφαὶ τῶν γυναικῶν περιεφρονοῦντο· σήμερον εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι κατὰ τὴν σύγχρονον φιλολογίαν αἱ γυναῖκες συναγωνίζονται ἐπιτυχῶς πρὸς τοὺς ἄνδρας.

Αἱ μητέρες πολλῶν ἐξόχων ἀνδρῶν εἶχον τὰ αὐτὰ μεγάλα προτερήματα, τὰ ὁποῖα κατέστησαν μεγάλους τοὺς υἱούς των. Ἡ μήτηρ τοῦ Γαΐτου ἦτο εὐφυεστάτη ἐν τῇ συναναστροφῇ· ἡ μήτηρ τοῦ ζωγράφου Van Dyck ἐκέντα θαυμασίως. Ὁ Πόρσων ἐκληρονόμησε τὴν τεραστίαν αὐτοῦ μνήμην παρὰ τῆς μητρός του, ἥτις ἦτο ἁπλῆ ὑπηρέτρια καὶ ἀπεστήθιζεν ὁλοκλήρους τόμους ποιημάτων. Ὁ μουσουργὸς Μένδελσων ὁμολογεῖ ὅτι ἡ ἀδελφή του εἶχε τὸ αὐτὸ μουσικὸν πνεῦμα ὡς αὐτός.

Ἐκ τούτων πάντων ἐξάγεται ὅτι ἡ διανοητικὴ δύναμις τῶν γυναικῶν δὲν εἶναι ὑποδεεστέρα τῆς τῶν ἀνδρῶν καὶ ὅτι ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις ἡ ἐργασία τῆς γυναικὸς δύναται νὰ ᾖναι ἐφάμιλλος τῆς τῶν ἀνδρῶν. Αἱ γυναῖκες δὲν ζητοῦσιν ἢ νὰ παρέλθῃ μία ἔτι ἑκατονταετηρίς. Ἐὰν τῷ 1988 ἡ θέσις τῶν γυναικῶν ἐν τῷ καλλιτεχνικῷ, μουσικῷ, ἐπιστημονικῷ κόσμῳ δὲν ᾖναι ἴση πρὸς τὴν τοῦ ἰσχυροτέρου φύλου, τότε οἱ ἄνδρες θὰ δικαιοῦνται νὰ κηρύξωσιν ὅτι αἱ γυναῖκες εἶναι ἐκ φύσεως διανοητικῶς κατώτεραι αὐτῶν.

Διευθυντὴς καὶ ἐκδότης· Δρ. Ι. ΠΕΡΒΑΝΟΓΛΟΣ.

Τύποις· Γ. ΔΡΟΥΓΟΥΛΙΝΟΥ ἐν ΛΕΙΨΙΑι.